

मिर्चैया नगरपालिका नगर सभाको १७ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को
नीति, कार्यक्रम तथा बजेट
मिति २०८३/०३/१० गते

नेपालको संविधानले राज्यको पुनर्संरचना गरेसँगै स्थापित स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालका लागि मिति २०७९ वैशाख ३० गते सम्पन्न निर्वाचनमा यहाँहरूको अमूल्य मतबाट निर्वाचित भई प्राप्त जिम्मेवारीको चौथो वर्षमा प्रवेश गर्दै गर्दा आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगरसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु।

यस ऐतिहासिक अवसरमा नेपालको सार्वभौमिकता, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, समावेशिता तथा अग्रगमनका लागि विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनहरूमा सहभागी भई आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात अमर शहीदहरूप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै लोकतान्त्रिक आन्दोलन, जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन तथा सामाजिक रूपान्तरणका अभियानहरूमा योगदान पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण अग्रजप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।

हामी यस्तो समयमा उभिएका छौं जहाँ नयाँ पुस्ताले केवल आश्वासन होइन, परिणाम खोजिरहेको छ। आजको पुस्ता विशेषगरी युवापुस्ता पारदर्शिता, जवाफदेहिता, डिजिटल सेवा, अवसरको समान पहुँच र भ्रष्टाचारमुक्त शासन चाहन्छ। यही जनभावना र परिवर्तनको आकांक्षालाई आत्मसात् गर्दै हामीले मिर्चैया नगरपालिकालाई आधुनिक, स्मार्ट, समावेशी र अवसरयुक्त नगरका रूपमा विकास गर्ने अभियान अघि बढाएका छौं।

सीमित स्रोत, कानुनी जटिलता तथा बढ्दो जनअपेक्षाका बीच पनि हामीले नगरवासीको विश्वासलाई केन्द्रमा राख्दै समृद्ध मिर्चैयाको आधार निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएका छौं। विकास केवल संरचना निर्माणको विषय होइन; विकास भनेको नागरिकको जीवनस्तरमा आएको सकारात्मक परिवर्तन हो भन्ने मान्यताका साथ हामी अघि बढिरहेका छौं।

स्थानीय तह जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार हो। संविधानले प्रदान गरेका अधिकारहरूको प्रभावकारी प्रयोग गर्दै योजना निर्माण, बजेट व्यवस्थापन, कानून तर्जुमा तथा सेवा प्रवाहलाई थप पारदर्शी, उत्तरदायी र प्रविधिमैत्री बनाउने दिशामा हामी प्रतिबद्ध छौं। हाम्रो लक्ष्य नागरिकले कार्यालय धाउनुपर्ने अवस्था अन्त्य गरी सेवा नागरिकको पहुँचमा पुऱ्याउनु हो।

यस नीति तथा कार्यक्रममा लोकतान्त्रिक मूल्य-मान्यता, मानव अधिकार, सुशासन, सामाजिक न्याय, लैङ्गिक समानता, सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशी विकासका सिद्धान्तहरूलाई केन्द्रमा राखिएको छ। साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकार्य र समन्वयलाई सुदृढ गर्दै सञ्चालनमा रहेका गौरवका योजना तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ।

हामीले परिकल्पना गरेको मिर्चैया केवल भौतिक पूर्वाधार सम्पन्न नगर मात्र होइन; यो अवसर, नवप्रवर्तन र सम्भावनाले भरिएको नगर हुनेछ। जहाँ युवाहरू उद्यमशीलतामा अग्रसर हुनेछन्, कृषिमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग हुनेछ, शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तरीय पहुँच हुनेछ, वातावरणमैत्री पूर्वाधार निर्माण हुनेछ र प्रत्येक नागरिकले डिजिटल सेवाको सहज लाभ लिन सक्नेछन्।

हामीले कार्यभार सम्हाल्दाको अवस्थालाई स्पष्ट चित्रण गर्दै सार्वजनिक गरेको श्वेतपत्र केवल दस्तावेज थिएन; त्यो परिवर्तनको आधारशिला थियो। सोही आधारमा योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्दै संस्थागत सुशासन, कानुनी संरचना निर्माण, वित्तीय अनुशासन, न्यायिक कार्य सम्पादन तथा सेवा प्रवाहमा उल्लेखनीय सुधार हासिल गरेका छौं।

स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) तथा वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कन (FRA) मा प्राप्त सकारात्मक नतिजाले हाम्रो कार्यदिशा सही रहेको पुष्टि गरेको छ। सडक, खानेपानी, सिँचाइ, नाली निर्माण लगायत पूर्वाधार विकासका कार्यहरू, कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवाको सुधार, खेलकुद विकास, सामाजिक सुरक्षा, रोजगारी, सामाजिक विकास तथा आर्थिक सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरूबाट प्राप्त उपलब्धिहरू नगरको समग्र विकास यात्राका महत्वपूर्ण उपलब्धि हुन्।

सम्मानित सभासद् सदस्यहरू,

अबको हाम्रो प्राथमिकता "विकासका लागि खर्च" मात्र होइन, "नतिजाका लागि लगानी" हुनेछ। प्रत्येक रूपैयाँको उपयोगबाट नागरिकले प्रत्यक्ष लाभ पाउने व्यवस्था स्थापित गरिनेछ। युवाको ऊर्जा, महिलाको नेतृत्व, किसानको परिश्रम, श्रमिकको योगदान र सम्पूर्ण नगरवासीको सहभागितालाई विकासको मूल आधार बनाइनेछ।

हामी "समृद्ध मिर्चैया, सक्षम नागरिक र उत्तरदायी सरकार" को लक्ष्यसहित आगामी आर्थिक वर्षका नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दै नगरको समग्र रूपान्तरणका लागि सम्पूर्ण नगरवासी, जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, सञ्चार जगत् तथा विकास साझेदारहरूको रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं। अन्त्यमा, समृद्ध, सुशासित, प्रविधिमैत्री, हरित र अवसरयुक्त मिर्चैया निर्माणको यस अभियानमा सम्पूर्ण नगरवासीलाई एकताबद्ध भई सहकार्य गर्न हार्दिक आह्वान गर्दछु।

मिर्चैया नगरपालिकाको परिचय

सिरहा जिल्लाको उत्तर पश्चिममा चुरेपर्वतमालाको काखमा मिर्चैया बजार अवस्थित छ । यो धार्मिक, सांस्कृतिक मठमन्दिर र विभिन्न ताल, पोखरीहरूले सु-सजित जिल्लाका १७ वटा स्थानीय तहहरू मध्येको निकै पुरानो वस्ती र बजारको पहिचान बोकेको नयाँ नगरपालिका हो । यसको नाम रामनगर रहेको सम्बन्धमा एउटा जनश्रुति प्रसिद्ध छ । त्रेता युगमा भगवान श्रीराम वनवासका क्रममा यस ठाउँमा बासवसेको कारण यसको नाम रामनगर रहन गएको हो भनिन्छ । यस नगरका विभिन्न टोल वस्तीमा रहेका मन्दिरहरू, पोखरी तथा दहहरू प्राचीनकालको रहेको जानकारी एक पुस्ताबाट अर्को पुस्तामा सदैँ आएको आधारमा यो क्षेत्रमा प्राचीनकाल देखि मानववस्ती रहेको थियो भन्ने जनविश्वास रहेको छ ।

यस्तै यस नगरपालिकाको वडा नं. १ महदेवा गाउँमा (साविक रामपुरविर्ता गा.वि.स.) रहेको महादेव मन्दिर पौराणिककालमा नै स्थापना भएको प्राचीन मन्दिर रहेको पुष्टि यहाँफेला परेका पौराणिककालका वस्तुहरूबाट अनुमान गर्न सकिन्छ । वडा नं. ३ (राघोपुर) को निलकण्ठ भगवानको मन्दिर, वडा नं. ६ मा रहेको हिलपार्क, वडा नं. ७ र ८ फुलवरीयामा रहेको ठुटिमहादेव र लक्ष्मी नारायण मन्दिर प्राचीन कालका धार्मिक आस्थाका केन्द्र रहेका छन् । वडा नं. ९ मा रहेको कमलदह (प्राचिनकालमा साधुसन्त तथा महात्माहरूले ध्यान र साधना गर्ने गरेको पवित्र स्थल) साथै मिर्चैया न पा वडा नं ५ र ६ मा चुरेको काखमा अवस्थित हिलपार्क पनि यस नगर क्षेत्रका दर्शनीय पर्यटकीय स्थलको रूपमा रहेका छन् । वडा नं २ मल्हनिया गाउँ स्थित फुलनीया पोखरी जुनपौराणिककालमा दैत्यहरूले एकै रातमा खनिदिएको भन्ने जनविश्वास रहेको छ । वडा नं १० मा रहेको दह पोखरी (वडा नं. १० र ११) दुवै वडाको वातावरणिय र सौन्दर्यताको गहनाको रूपमा रहेको छ । यस नगर भित्रका महत्वपूर्ण सम्पदाको उत्खनन, अध्ययन अनुसन्धानका काम हुन बाँकी भएपनि यो क्षेत्रमा त्रेतायुगमा नै मानव बसोवास रहेको कारण यो प्राचीन सभ्यता र इतिहास बोकेको क्षेत्र रहेको भन्न सकिन्छ ।

यस नगरको आधुनिक विकासको क्रम बिक्रम सम्वत् २००० सालको सेरोफेरोमा शुरु भएको इतिहास रहेको छ । एक महासन्त श्री दामोदरानन्द ब्रह्मचारी बाबा तत्कालीन रामनगर गाउँमा आई आध्यात्मका माध्यमले समाज सुधारको पुनीत कार्यमा लाग्नु भएको देखिन्छ । उहाँले रामनगर गाउँलाई केन्द्रबिन्दु बनाई बालबालिकाहरूलाई पिपलको रुखमुनी राखी शिक्षाको माध्यमले ज्ञान दिई समाज सुधारको संकल्प गर्नु भएको थियो । यसको लागि विभिन्न गाउँमा गई बालबालिकाहरूलाई चौतारोमा जम्मा गरी पढाउने काम गर्न थाल्नु भयो ।

शिक्षाको उज्यालो विना समाज रुपान्तरण संभव छैन भन्ने उहाँको दृढविश्वासले नै २००५ सालमा उहाँ कै पहलमा राणा प्रधानमन्त्री मोहन शमसेर राणाको प्रधानमन्त्रित्वकालमा स्थानीय समाजसेवी तथा जमिन्दारहबाट जग्गा दानमा लिई मोहन शमशेर कै नाममा श्री मोहन हाई स्कूलको स्थापनामा अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्नु भएको थियो । राणाकालमा सरकारी स्वीकृतीमा तराईको अविकसित र पिछडिएको ठाउँमा विद्यालय स्थापना गर्नु त्यति सहज थिएन । त्यसैले प्रधानमन्त्री कै नामबाट स्वीकृती पाउन सहज हुने हुदा विद्यालयको नाम मोहन मा.वि.राखियो । विद्यालय संचालनको भरपर्दो आर्थिक श्रोत जुटाउन महासन्त श्री दामोदरानन्द ब्रह्मचारी बाबा कै पहलमा बारह बिगहा जमीन दाताहरूबाट निशुल्क हासिल गरी आँपको बगैचा लगाई विद्यालयको नाममा उपलब्ध गराईएको थियो ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

श्री ब्रह्मचारी बाबाकै पहलमा हाई स्कूल नजिकै बस्तीको केन्द्रमा पर्ने गरि विभिन्न दाताहरुबाट जग्गा उपलब्ध गरी हाटबजारको शुरुवात समेत गरियो । यो हाटबजारले नै मिर्चैयाको बजारीकरण र व्यवसाय बढाउन पहिलो आधार खडा गर्यो । यो गुदरी वजार रहेको ठाउ अहिले मिर्चैयाको केन्द्र रहेको छ । नगरको केन्द्रमा कि.नं.२५६ मा गुदरी वजार र नगरपालिकाको कार्यालय स्थित छ । मिर्चैयाको विकासको आधारशिला राख्ने काम महासन्त श्री दामोदरानन्द ब्रह्मचारी बाबाबाट भएकोले मिर्चैयाका बासिन्दाहरु बाबाप्रति सदाआभारी र ऋणी रहनेछन ।

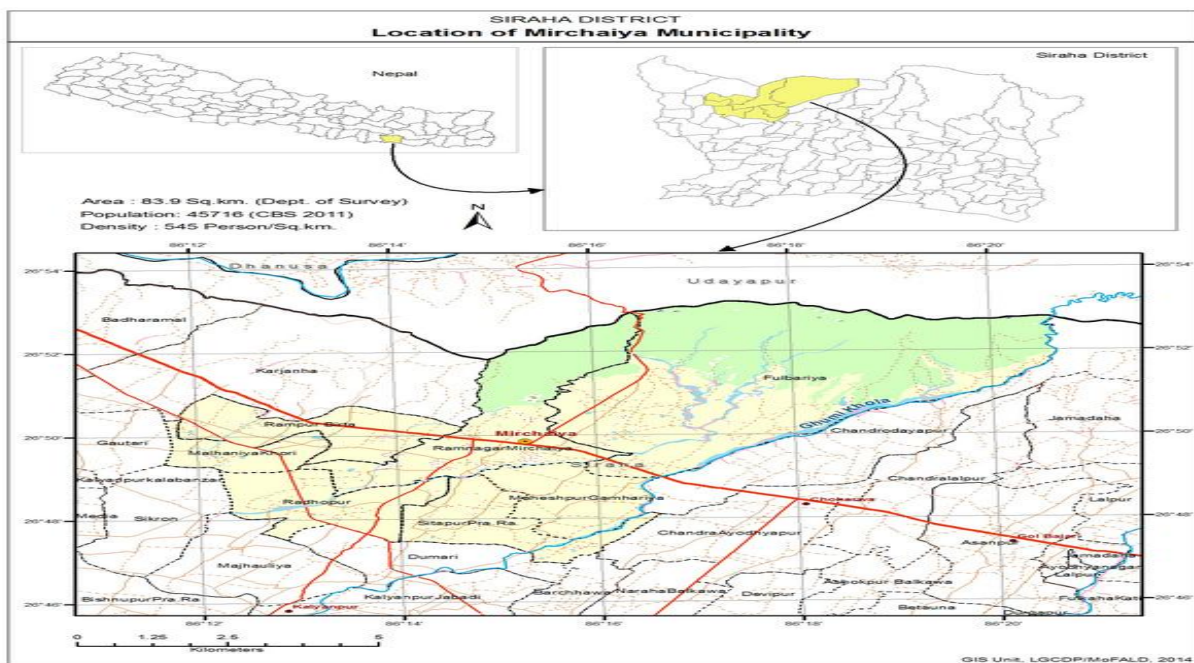
तत्कालीन सगरमाथा अञ्चलको पहाडी जिल्लाहरु उदयपुर, ओखलढुङ्गालाई तराई र भारतीय सीमानासम्म जोडने प्रमुख बजार रामनगर नै थियो । मिर्चैया नगर उदयपुर जिल्लाको कटारी बजार र ओखलढुगा हुँदै सोलुखुम्बु जिल्ला र खोटाङ जिल्ला स्थितपवित्र श्री हलेसी महादेव तीर्थस्थल पुग्ने प्रवेश बिन्दु पनि हो । सम्वत २०१० जेष्ठ १६ गते पहिलो चोटि सगरमाथामा मानवपाईला टेक्ने सौभाग्य पाएका सगरमाथा आरोही तेन्जिङ नोर्गे शेर्पा यसै मार्गको प्रयोग गरी सगरमाथा आरोहणका लागि सोलुखुम्बु तर्फ जादा एकरात मिर्चैयामा बास वसेको स्मरण यहाँका पाका नागरिहरुबाट व्यक्त भएको थियो ।

२०१८ सालमा रामनगर मिर्चैया गाउँ पञ्चायतको नामबाट गठन भएको गाउँ पञ्चायतलाई २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि गाउँ विकास समितिमा रुपान्तरित गरीदारामनगर मिर्चैया गा.वि.स.को नाममा निरन्तरता दिइयो । वि.सं २०३० को दशकमा पूर्वपश्चिम राजमार्ग निर्माण भई सडक सञ्चालबाट यो बजार पूर्वी र पश्चिमी नेपालका महत्वपूर्ण बजार र शहरहरुसंग जोडिन पुगेपछि राजमार्ग छेउछाउमा वस्ती विस्तार तथा व्यवसायिक क्रियाकलापमाको विकासको क्रम शुरु भएको हो । २०४० को दशकमा उदयपुरको कटारी हुँदै ओखलढुङ्गा जोडने सगरमाथा राजमार्गको निर्माण मिर्चैयाबाट शुरु भई यातायात सञ्चालनमा आएपछि मिर्चैया तराई र पहाडको संगमको रुपमा उदीयमान हुन पुग्यो । पूर्वपश्चिम राजमार्गबाट कटारी जाने सडकको शुरु विन्दु कटारी चौकको नामले परिचित छ, जुन अहिले मिर्चैयाको प्रमुख व्यापारिक केन्द्रको रुपमा विकसित भएको छ ।

नेपाल सरकारले मिति २०७१।१।२५ मा मुलुकभर ७२ वटा नयाँ नगरपालिका गठन सम्बन्धी निर्णय गर्दा सिरहा जिल्लाका ७ वटा गाउँ विकास समितिहरु फुलवरिया, रामपुरवर्ता, मलहनीया खोरी, राघोपुर, सितापुर र गम्हरीया महेशपुर गा.वि.स.हरु गाभेरमिर्चैया नगरपालिकाको गठन भएको हो । नेपाल सरकारले नेपालको संविधान २०७२ असोजमा जारी भएपछि सो बमोजिम मिति २०७३।१।२७ बाट लागु हुने गरी स्थानीय तह गठन आदेशजारी गर्दा मिर्चैया नगरपालिकासंग सीमाना जोडिएको सिकोन गाविस यस नगरपालिकामा समाहित गरिएपछि नगरपालिकाको क्षेत्र विस्तार भइ यसको क्षेत्रफल ९१.९७ वर्ग कि.मी कायम भएको छ । सिकोन गाविस मिर्चैया नगरपालिकामा मिसाईए पछि वडा संख्या १२ र २०७८ को जनगणना बमोजिम नगर क्षेत्रको कुल जनसंख्या ५९४२५ रहेको छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

मिर्चैया नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

अवस्थिति : अक्षांश : २७.६२° देखि २७.६९° उत्तरी

देशान्तर : ८५.२९° देखि ८५.३६° पूर्वी

सीमाना : पूर्वमा: गोलवजार नगरपालिका र नरहा गाउँपालिका

पश्चिममा: कर्जन्हा नगरपालिका

उत्तरमा: चुरे पर्वत र पारि कटारी र दुधैलि नगरपालिका

दक्षिणमा: कल्याणपुर नगरपालिका

उचाई : समुद्र सतह देखि ८७ मि. माथि

अधिकतम तापक्रम : ३६° देखि ४३°

न्यूनतम तापक्रम : २०°

क्षेत्रफल : : ९९.९७ वर्ग कि.मि.

वडा विभाजन : : १२ वडा

सबैभन्दा ठूलो वडा : ६ (जनसंख्याको आधारमा)

सबैभन्दा ठूलो मतदाता संख्या भएको वडा : १

सबैभन्दा ठूलो वडा : वडा नं. ९ (क्षेत्रफलको आधारमा)

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

सवैभन्दा सानो वडा : ८ (जनसंख्याको आधारमा)

तथ्याङ्कीय जानकारी ((राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार)

जम्मा घरधुरी : १२२५०

कुल जनसंख्या : ५९४२५

पुरुष : २९५७१ (४९.८५)

महिला : २९८५४ (५०.२५)

लैंगिक अनुपात : ९९.५ पुरुषमा १०० महीला

जनघनत्व : ६४६ प्रति वर्ग कि.मि.

कुल साक्षरता दर : ६६.१ ५ %

पुरुष साक्षरता दर : ७५.२५ %

महिला साक्षरता दर : ५७.२५ %

वडागत जनसंख्या विवरण - जनगणना २०७८ अनुसार

वडा	घरधुरी	जनसंख्या	पुरुष	महिला
१	११४४	५३५०	२४९१	२८५९
२	९०८	४४२६	२१२२	२३०४
३	९९३	५०३४	२५५८	२४७६
४	८४०	४१५६	२१००	२०५६
५	१४७३	७०२७	३५८४	३४४३
६	१५६८	७२८२	३७९४	३४८८
७	८०९	३९२०	१९२०	२०००
८	६०९	२०८७	१५१७	१४७०
९	९२७	४४११	२१६१	२२५०
१०	११०२	५५३९	२७३९	२८००
११	१०८१	५४२४	२७०१	२७२३
१२	७९६	३८६९	१८८४	१९८५

ऐतिहासिक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकीय सम्पादाहरु :

१. महादेव मन्दिर : वडा नं. १ महादेवा स्थित महादेव मन्दिर विश्वसम्पदा सूचीमा सम्मिलित गराई संरक्षण गर्नुपर्ने खालको पौराणिक महत्वको मन्दिर हो । यहाँ नजीकै रहेको दुर्गामन्दिर जहा चैते दशैँमा भव्यताको साथ मेला लाग्ने गरेको पाइन्छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

२. **फुलनीया पोखरी वा करहवा पोखरी** : मिर्चैया न.पा.को वडा नं. २ मा रहेको पौराणिककालको फुलनीया पोखरी एक दैत्यले एकै रातमा खनेको पोखरी हो भन्ने जनविश्वास विद्यमान रहेको छ ।

३. **लिलकण्ठ वावाको मन्दिर** : मिर्चैया नगरपालिकाको वडा नं. ३ मा रहेको पौराणिक लिलकण्ठ वावाको मन्दिर क्षेत्रमा हरेक वर्ष ठुलो मेला लाग्ने र उक्त मेलामा पहलमानी (कुस्ती) हुने गरेको छ ।

४. **भवरि मन्दिर** : मिर्चैया न.पा.को वडा नं. १ मा रहेको भवरि मन्दिर क्षेत्रमा वर्षेभरि निरन्तर रहनेपानीको मुहान रहेको छ । यहाँ हरेक भक्तजनको मनोकामना पुरा हुने विश्वासको साथ यो मन्दिरमा प्रत्येक वर्ष धुमधामसाथ मेला लाग्ने गरेको छ ।

५. **दुर्गामन्दिर** : मिर्चैया वडा नं. ५ गुदरिवजारको विचमा रहेको दुर्गामाताको मन्दिरमा नवरात्री दशै भरि भव्य मेला लाग्ने गरेको छ । यहाँ विशेष गरी विजया दशमीको दिनमा ठुलो मेला लाग्ने गर्छ ।

६. **हिल पार्क** : मिर्चैयाको वडा नं. ५ र ६ को चुरे क्षेत्रमा निर्माणधीन अवस्थामा रहेको हिलपार्क नगरको प्राथमिकताको पर्यटकीय क्षेत्र हो । यो निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ । यहाँवाट खुल्ला आंखाले मिर्चैया नगरपालिका क्षेत्रको विहंगम दृश्यावलोकनका साथै सिरहा जिल्ला र धनुषा जिल्लाको दृश्यावलोकन गर्न सकिन्छ ।

७. **ठुठ मन्दिर र लक्ष्मी नारायणको मन्दिर** : मिर्चैया न.पाको वडा नं. ७ र ८ को समेत रेखदेखमा रहेको वतहाखोला नजिक अवस्थित छ । यहाँ प्रत्येक वर्षको हरिवोधनी एकादशीको दिन ठुलो मेला लाग्दछ ।

८. **कमलदह** : मिर्चैया नगरपालिकाको वडा नं. ९ मा रहेको कमलदह पौराणिक तथा ऐतिहासिक दहको रूपमा प्रख्यात चुरे पर्वतको काखमा रहेको पर्यटकिय स्थलको रूपमा रहेकोछ । यहाँ हरिवोधनि एकादशीको दिनमा मेला लाग्ने गरेको पाईन्छ ।

९. **आकाश गंगा** : मिर्चैया वडा नं. ९ को घुर्मिघाट भन्दा माथी रहेको आकाश गंगा भनिने भरना पनि रमणीय र दर्शनीय स्थलको रूपमा प्रख्यातछ ।

१०. **दह पोखरि** : मिर्चैया नगरपालिकाको वडा नं. १० मा रहेको दह पोखरी वडा नं. १० र ११ दुवै वडाको वातावरणिय र सौन्दर्यताको गहनाको रूपमा रहेको छ । यसलाई व्यवस्थित गरी पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकसित गर्न सकिएमा यस नगरपालिकाको आर्थिक आयको आधार र आकर्षणको क्षेत्र बन्नेछ ।

उपस्थित नगरसभा सदस्य तथा अन्य महानुभावहरु.

आगामी आ.व. को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा देहायका विषयहरुलाई मूलभुत मार्ग निर्देशनका रूपमा लिईएको छ ।

- नेपालको संविधानमा रहेका राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरु,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- दिगो विकास लक्ष्यले निर्धारण गरेका लक्ष्यहरु र मार्ग सूचकहरु,
- स्रोत आवधिक योजनाको अबधारणापत्र,
- २०८३/०८४ को संघीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रम,

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

- आ.ब.२०८३/०८४ को प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम,
- क्षेत्रगत विकास नीति र रणनीतिहरू,
- अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालले व्यक्त गरेको प्रतिवद्धताहरू
- विकाससील राष्ट्रमा स्तरोन्नतिको रणनीति
- सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन,
- मध्यकालीन खर्च संरचना
- राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको दीर्घकालीन सोच
- नगरवासी समक्ष गरेका प्रतिवद्धताहरू
- नगरवासीका माग, चाहना र अपेक्षा

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाको क्रममा स्थानीय राजनैतिक दल, कर्मचारी लगायत सबै वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, समुदाय, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था, पेशागत संघ, संगठन, नागरिक समाज, बुद्धिजीविहरूबाट रचनात्मक र श्रृजनात्मक सल्लाह र सुझावहरू प्राप्त भएका छन् । प्राप्त सुझावहरू अत्यन्तै मननीय र सान्दर्भिक छन् । उक्त सुझावहरूलाई यथासंभव समेट्ने प्रयास गरेको छु । नीति तथा कार्यक्रम तयारीको क्रममा सल्लाह, सुझाव र मार्गदर्शन प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, सबै वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, समुदाय, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाका प्रतिनिधि, पेशागत संघ संगठनका प्रतिनिधि, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, बुद्धिजीविहरू, पत्रकार, पौरखी किसान, उद्योगी, व्यापारी, कर्मचारी लगायत सुझाव दिने सम्पूर्ण व्यक्तित्वहरू, सहकर्मी जनप्रतिनिधि लगायत नगरवासी एवं मतदाताहरूमा हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । प्राप्त सुझावहरूलाई मार्ग निर्देशनको रूपमा लिई मिर्चैया नगरपालिकाको सम्पतिको रूपमा अभिलेखिकरण गर्ने कुरामा विश्वास दिलाउन चाहन्छु । उल्लेखित सुझावहरूको आधारमा दिगो भौतिक पूर्वाधार निर्माण, पर्यटन पूर्वाधारको विकास, वातावरण संरक्षण, नगरवासीको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक उन्नती, सुशासन र संस्थागत विकासलाई मुख्य प्राथमिकता दिई नगरले आगामी आर्थिक वर्षमा लिने क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम देहाय अनुसार प्रस्तुत गर्दछु ।

उपस्थित नगरसभा सदस्यज्यूहरू.

नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले प्रदान गरेको कार्य जिम्मेवारी समेतलाई मध्यनजर गरी आगामी आ.ब. ०८३/८४ को बजेट तर्जुमा गर्दा देहायका क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

- क) कृषि, पर्यटन तथा पूर्वाधार निर्माण,
- ख) आर्थिक सुधार र निजि क्षेत्रको प्रबर्धन,
- ग) शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत सामाजिक क्षेत्रको विकास,

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

- घ) रोजगारी प्रवर्द्धन र गरिबी निवारण,
- ड) सामवेशिता र सामाजिक सुरक्षा,
- च) सुशासन प्रवर्द्धन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार,
- छ) विपद जोखिम न्यूनीकरण,

अव म मिर्चैया नगरपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को लागि तय गरिएका क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

(क) आर्थिक नीति :

१. कृषि, तथा पशुपन्छी :

१. “कृषि उत्पादनमा वृद्धि, नगरको समृद्धि” अवधारणा अनुसार कृषि क्षेत्रको आधुनिकरण गर्नका साथै उन्नत जातको बीउ विजन तथा विरुवा वितरण गर्दै कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ ।
२. प्रभावकारी कृषि प्रसार, सुचना प्रविधि र संचारका लागि कृषक तथ्यांक संकलन गरि किसान सूचीकरण कार्यक्रमलाई नगरपालिकाको १२ वटै वडामा संचालन गरि कार्यक्रम मार्फत संकलन भएको विवरणको आधारमा कृषकहरूलाई किसान परिचय-पत्र वितरणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरि सुचारु गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३. किसानहरूले प्रयोग गर्दै आएको कृषि मिटरको महशुल नगरपालिकाबाट भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
४. खेतीको सिजन अनुसार कृषकहरूलाई आवश्यक रासायनिक मल, प्रांगारिक मल, कृषि चुन, पोषक सुक्ष्म तत्व, उन्नत एवम् प्रमाणित विउ विजन, कृषि प्रविधि, आदि सहजर सुलभ आपूर्तिको लागि सहजिकरण गरिनेछ ।
५. कृषि विधुतीकरणका लागि आवश्यक पहल गरि कृषकको सहजीकरणका लागि खेत खेतमा विधुत पोल र विधुतीकरण गरिनेछ ।
६. कृषि तथा पशु उत्पादन जस्तै माछा, मासु, दुध र फुलको बजारीकरण र मूल्य श्रंखला र भण्डारण सहयोगका लागि “बारीदेखी बजारसम्म : गोठ देखि ओठसम्म” अभियान संचालन गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
७. कृषि तथा पशुपालन हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्नको लागि बाली तथा पशुपन्छी बिमा कार्यक्रम लागु गरी संघीय तथा प्रदेश सरकारको नीति अनुरूप निःशुल्क बाली तथा पशुपन्छी बिमा लाइ थप प्रभावकारी बनाउने ।
८. कृषि योग्य जमिनको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सिंचाई क्षेत्रको विस्तार गरि वर्षे भरि सिंचाई सुबिधा विस्तार गर्न स्यालो ट्युबवेल, डिप बोरिंग लगायत सिंचाई सुबिधा विस्तार गरिनेछ ।
९. रेविज रोगको नियन्त्रणका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१०. पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन र सम्बर्द्धनका लागि पशु नशाल सुधार, घाँसवालीको विउ वितरण, नियमित पशु स्वास्थ्य जांच, पशुको Vaccination जस्ता कार्यहरू नियमित संचालन गरिनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

11. पशुपन्छी पालन तथा पशुजन्य उत्पादनका लागि निजि क्षेत्रसंगको साझेदारी र सहकार्यमा पशु वधशाला, स्वच्छ मासुपसल र दुधजन्य पसल लगायतकाका पसलहरूको पूर्वाधार निर्माण कार्य व्यवस्थित भए नभएको नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
12. नगरपालिकाको दुर्गम तथा पिछिडिएका क्षेत्रमा रहेका कृषकहरूको पहिचान तथा सेवामा पहुँच पुर्याउन पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्न व्यवस्था मिलाइनेछ ।
13. गहुँ, प्याज, हात्रिड जातको तरकारी, धानको बिउ, फलफुल, आदि अनुदानमा विक्री वितरण गरिनेछ
14. कृषकहरूको सुविधाको लागि हरेक वडामा घुम्ती माटो परीक्षण शिविर संचालन गरिनेछ ।
15. सिंचाई सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्दा कृषि पकेट क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
16. पशुमा कृत्रिम गर्भाधान सेवालाई विस्तार गरि निरन्तरता दिइनेछ ।
17. दुध तथा मासुको प्रवर्द्धनका लागि भैंसी तथा पाडा र बोका तथा बाखा अनुदानमा किसानलाई उपलब्ध गरिनेछ ।
18. नशल सुधारका लागि उन्नत नशलको राँगो, बोका लगायत अन्य पशुको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
19. स्थानीय कृषि उपजहरू को बजारीकरणका लागि एक वडा एक हाटबजार स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ
20. कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित बिकसित नविनतम प्रविधिको बारेमा कृषकलाई जानकारी गराउन नतिजा तथा तरिका प्रदर्शन विधिलाइ अवलम्बन गरिनेछ ।
21. नगरपालिकामा उत्पादित कृषि उपजहरूको बजारीकरणको लागि सहकारी संस्थाहरू संग समन्वय गरि संकलन केन्द्र र पालिकास्तरिय कोल्डरुम स्थापना गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
22. रैथाने बाली तथा NICHE PRODUCT को संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
23. रौथाने तथा स्थानीय प्रमुख व्यावसायिक उत्पादन (आँप, लिची, आदि) को निजि/सार्वजनिक/सहकारी क्षेत्रसंगको साझेदारी र सम्झौतामा ग्रेडिग/ प्याकेजिग/ प्याकेजिग/ लेबलिग/ ब्राण्डिङ गरिनेछ ।
24. कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी कार्यमा काम गर्ने उधमी वा स्वरोजगार हुन चाहने किसान/युवालाई सहूलियत पूर्ण कर्जा र बीउ पुंजीको व्यवस्थाको लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
25. किसान तथा युवाहरूलाई व्यवसायी बनाउने उदेश्यले कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी तालिम तथा गोष्ठी संचालन गर्ने ।
26. बाँदर, बदेल, निल गाइ, लगायत वन्यजन्तुहरू बाट कृषकहरूलाई परेको समस्यालाई उचित रोकथामको उपाय अध्ययन गरि समाधान गरिनेछ ।
27. उत्कृष्ट कृषक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

२. उद्योग र वाणिज्य:

१. “स्थानीय औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि: रोजगारी सिर्जना र समृद्धि” लाइ साकार गर्न स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगलाई विकास र विस्तारमा सहजीकरण गरिनेछ ।
२. उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रले समाजमा निर्वाह गर्नुपर्ने दायित्वलाई ध्यान दिदै नगरभित्र सञ्चालित उद्योग तथा व्यापारका लागि संस्थागत सामाजिक दायित्व (CSR) निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३. उद्योग वाणिज्य संघसंग निरन्तर समन्वय गरि मिर्चैया नगरको व्यापारीहरूको समस्या अनुरूप आवश्यक कार्ययोजना बनाउने र अवलम्बन गर्ने ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

४. उद्योग वाणिज्य संघसंग र सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग सहकार्य र समन्वयमा रोजगारी शृजनाका क्रियाकलाप तथा सम्झौता गरिनेछ ।
५. नगरपालिका भित्र रहेका उद्योग व्यापार व्यवसायहरूको तथ्याङ्क अभिलेखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. पसलहरूमा बिक्री हुने सामानको मुल्य सूचि राखी मात्र कारोबार गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
७. व्यवसायिक योजना निर्माण र वित्तीय साक्षरतामा जोड दिई व्यवसाय वृद्धिका लागि वित्तीय पहुँचमा अभिवृद्धि गरिने छ ।

३. पर्यटन तथा संस्कृति विकास :

१. “चलु मिर्चैया, घुमु मिर्चैया” भन्ने अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ । कमल दह, आकाश गंगा र हिलपार्कको पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।
२. “पर्यटकीय गतिविधिमा वृद्धि, मिर्चैया शहरको समृद्धि” भन्ने आधारणांलाइ साकार पार्न मिर्चैयाका पर्यटन पूर्वाधार, प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, मुख्य पोखरिहरूको सौन्दर्यकरण, सरसफाई, शहरी सुरक्षा र आतिथ्यता जस्ता क्षेत्रमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार संग समन्वयमा लगानी केन्द्रित गर्ने निति लिइनेछ ।
३. धार्मिक महत्व रहेका वडा नं. १ मा रहेको महादेव मन्दिर र भवरि मन्दिर, वडा नं. २ मा रहेको फुलनीया पोखरी वा करहवा पोखरी, वडा नं. ३ मा रहेको लिलकण्ठ वावाको मन्दिर, वडा नं. ५ गुदरीवजारमा मा रहेको दुर्गामन्दिर , वडा नं. ७ रहेको ठुठि मन्दिर, वडा नं ९ मा रहेको कमल दह र वडा नं ५ र ६ मा रहेको हिलपार्क र लक्ष्मी नरायणको मन्दिर, वडा नं. १० मा रहेको दह पोखरि ऐतिहासिक, पुरातात्विक स्थानहरूको पहिचान, नक्साङ्कन गरी संरक्षण, संवर्द्धन र व्यवस्थापन कार्य, आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनलाई जोड दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा होटल, लज, रिसोर्ट खोल्न नीजी-सार्वजनिक साझेदारीमा पर्यटकीय स्थलहरूको प्राकृतिक सौन्दर्यतामा खलल पुर्याउन नदिने र स्वच्छता तथा सरसफाईमा विशेष ध्यान दिन आवश्यक पहल गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ । ।
५. मिर्चैया नगरपालिका वडा नं. ९ र वडा नं. ६ मा रहेको कमल दह र हिल पार्कलाइ पिकनिक स्पटको समेतको पूर्वाधार विकास गरिनेछ ।
६. आदिवासी, जनजाति, पिछडावर्ग आदिको भाषा, लिपि, बाजागाजा, रीतिरिवाज, परम्परा, संस्कृति आदिको संरक्षण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४. सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र:

१. नगरक्षेत्र भित्रका सहकारी संस्थाहरूको लगत तयार गरी निष्क्रिय सहकारी संस्थाहरूको दर्ता खारेज गर्ने तथा सक्रिय संस्थाहरूसंग सहकार्य गर्ने प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२. सहकारी मार्फत यस नगरपालिकाले आर्थिक समृद्धि प्राप्त गर्न सक्ने सम्भावना रहेकाले साना सहकारीहरूलाई एकीकृत गर्दै पूँजी विस्तार र परिचालनमा जोड दिइनेछ ।
३. नेपालको संविधान खम्बे अर्थ नीतिको एक खम्बाको रुपमा रहेको ३ ले परिकल्पना गरेको (२०७२) सहकारी क्षेत्र भएकाले सहकारीको मर्म र भावना अनुसार सहकारी गठन, सञ्चालन र व्यवस्थापनमा जोड

दिइनेछ, सहकारीलाई गरिवी न्यूनिकरण र स्वरोजगारमा जोड्ने गरी कार्यक्रमहरू ल्याइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

4. कृषि सहकारी नभएका वडाहरूमा कृषि सहकारी निर्माणको लागि प्रोत्साहन गरिने छ । बचत तथा ऋण सहकारी र बहुउद्देश्य सहकारीको कार्यक्षेत्र विस्तारलाई प्राथमिकता दिई सेवा पुर्याउन बाँकी रहेका क्षेत्रमा नयाँ सहकारी दर्ताको लागि पहल गरिने छ ।
5. नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले निर्दिष्ट गरेको स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रको विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य सञ्चालनको लागि **श्रम सहकारी गठन**, परिचालन तथा व्यवस्थापन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
6. सहकारी संस्थाहरूको बृहत एकीकरण र डिजिटल कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्दै सहकारी तथा गरिवी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (COPOMIS) मा सहकारी संस्थाहरूको आबद्धतालाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(ख)पूर्वाधार क्षेत्र :

१. दिगो तथा गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास :

1. सहरी पूर्वाधार विकासको कार्यलाई व्यवस्थित गर्न आगामी वर्ष **परियोजना बैंक तयार** गरिने छ ।
2. विभिन्न आयोजना, परियोजनाहरूको अनुगमन तथा मुल्यांकन नतिजामा आधारित अनुगमन प्रणालीका आधारमा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
3. नगरपालिका केन्द्रबाट सबै वडा कार्यालयसम्म जोड्ने मुख्य सडकहरू कालोपत्रे तथा आर.सी.सी. ढलान गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
4. सडकहरू संघीय सरकार र प्रादेशिक सरकारसंग समन्वय गरी साझेदारीमा निर्माणका लागि पहल गरिनेछ
5. मिर्चैया नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक रूपान्तरण, रोजगार सृजना तथा पुंजी निर्माणका आधारशिलाको रूपमा सार्वजनिक निजी साझेदारीमा कृषि सडक, पर्यटन पूर्वाधार, सुविधायुक्त बसपार्क लगायत **नगर गौरवका आयोजनाहरूको लागि सम्भाव्यता अध्ययन** कार्यलाई अगाडी बढाइने छ ।
6. नगरपालिका क्षेत्र भित्र सार्वजनिक, व्यवसायिक, आवासीय घर निर्माण गर्दा राष्ट्रिय भवन संहिता र मापदण्डलाई अनिवार्य रूपमा पालना गरेको सुनिश्चित गरिनेछ ।
7. ठेक्का प्रणालीलाई स्वच्छ, पारदर्शी, मर्यादित र विचौलिया रहित बनाई आर्थिक सुशासन कायम गर्न यथासम्भव सबै बोलपत्र अनलाइन प्रणालीबाट निस्काशन गर्ने प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
8. योजनाहरूको दिगोपनाको लागि **दीगो मर्मत सम्भारको नीति** अवलम्बन गरि मर्मत सम्भारको लागि मर्मत सम्भार कोष खडागरी मर्मत सम्भार समुहलाई परिचालीट गरिनेछ ।
9. पूर्वाधार विकास शाखा अन्तर्गत रहेका प्राविधिक कर्मचारीहरूका लागि **क्षमता बिकास तालिम तथा आवश्यक ईन्जिनियरीङ औजारहरू खरिदको लागि बजेट व्यवस्था** गरी कार्यान्वयन गरिनेछ
10. **हाम्रा पूर्वाधार समूहीका आधार** भन्ने मान्यतालाई आत्मसात गर्दै स्तररोन्नती भइसकेका सडकहरूलाई कालो पत्रे गर्नेतर्फ प्राथमिकता दिदै निर्माणपश्चात उचित संरक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

11. आफ्नै कार्यालय भवन नभएका वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
12. घर नक्सा अभिलेखीकरण वा घर नक्सा पास गर्दा डिजिटल प्रविधि प्रयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
13. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न मठ/मन्दिर/चर्च/गुम्बा/मस्जिद लगायतका निकायको भौतिक सम्पतिको संरक्षण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
14. भू-उपयोगलाई व्यवस्थित तुल्याउन भू-उपयोग नीति तयार गरी लागू गरिनेछ घर तथा अन्य भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भूकम्प प्रतिरोधात्मक प्रविधिको अवलम्बनमा ध्यान दिइनेछ ।
15. वडास्तरीय आयोजनाहरूको रकमान्तर र कार्यक्रम संशोधन नगर्ने र अति आवश्यक भएको अवस्थामा सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम मात्र हुनेगरी व्यवस्था मिलाइनेछ ।
16. GIS को प्रयोग गरी वडा सिमाना, सडक सञ्जाल एवं सडक अधिकार क्षेत्र वर्गीकरण खुलेको नगर यातायात गुरुयोजना तयार तयार गरिनेछ ।
17. नगर क्षेत्रभित्र संचालन भएका ठेला, ई-रिक्सा तथा तिन पाङ्ग्रे सवारी साधनलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
18. सडक पूर्वाधारको गुणस्तर र मर्मतमा विशेष ध्यान दिने र सडक दुर्घटनाको न्यूनीकरणका निम्ति 'सडक सुरक्षा निर्देशिका तयार गरि कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।
19. टोल सुधार समिति तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा प्रत्येक टोलमा सुलभ, सफा र व्यवस्थित शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
20. हरेक वर्षको चैत्र मसान्तभित्र पूर्वाधार तर्फका आयोजनाहरू सम्पन्न गराउने नीति लिइनेछ आफ्नो वडा भित्रका सबै योजनाहरूको सबैभन्दा पहिला उपभोक्ता समिती गठन सम्झौता र सम्पन्न गराउने नीति लिइनेछ ।
21. रोलर, डोजर, एक्साभेटर, विटुमिन, आदि प्रयोग हुने योजनाहरू ठेक्का प्रकृयाबाट गर्ने र उपभोक्ता समितिको नगद लागत सहभागिता हुने र वास्तविक जनसहभागिता जुट्ने योजनाहरू उपभोक्ता समितीमार्फत गर्ने नीति लिइनेछ ।
22. नगरपालिकाको प्रथम आवधिक योजना १६ औं राष्ट्रिय आयोजनासंग मेल खाने गरि निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।

२. विद्युत:

1. सडकको भूभागमा अवस्थित विद्युत पोलको उचित व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित निकायसँग समन्वय - गरिनेछ।
2. नगरभित्रका महत्वपूर्ण सडकहरूमा विद्युत तथा सौर्य बत्ति जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
3. नगरपालिका भित्र वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीती, कानुन, मापदण्डलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

३. भू-उपयोग र व्यवस्था :

1. भूमिहीन सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित तथा जग्गाविहीन घर परिवारको लागि आवास कार्यक्रम मार्फत वास्तविक सुकुम्बासी पहिचान गरि जग्गा व्यवस्थापन गराउने कार्यलाई तीव्रताका साथ अगाडी बढाइने ।
2. मिर्चैया नगरपालिकालाई स्मार्ट सिटीको रूपमा अगाडी बढाउन नगर क्षेत्रको जमिनलाई भू-उपयोग निति अनुसार जग्गाको वर्गीकरण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

३. मालपोत र नापी कार्यालय यस नगरपालिकामा यस आ.व. देखि संचालनमा लाइनेछ र त्यसका व्यवस्थापनका लागि आवश्यक क्रियाकलाप र पहल गरिनेछ ।
४. नगरपालिकाको मुख्य सहरी क्षेत्रको जनघनत्वलाई समानान्तर (Balance) गर्न ग्रामीण वडाहरूमा नयाँ सहर परियोजनाको अवधारणालाई अगाडि बढाइनेछ ।
५. नगरका सार्वजनिक जमिन पहिचान तथा संरक्षण गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाई सो जमिन आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक हितका लागि प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
६. नगरभित्रका सबै सडकको नामाकरण गरी वैज्ञानिक घर नम्बर वितरण गर्ने कार्यको प्रारम्भ गरिनेछ ।
७. मिर्चैया नगरपालिकाको एकीकृत सहरी विकास आयोजना (Integrated/Comprehensive urban development plan) IUDP तयार गरिने छ ।
८. औद्योगिक ग्राम सञ्चालन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

४. सूचना तथा संचार :

१. नगरपालिकाको काम कारवाही तथा जानकारीहरू प्रदान गर्न Digital Display Board स्थापना गरिनेछ ।
२. नगरपालिकाले हरेक काम कारवाही वेबसाइट, इमेल, अनलाइन नेटवर्किंग जस्ता विद्युतिय संचार माध्यमको प्रयोग गरी नगरपालिका अर्न्तगत सबै वडाहरूलाई विद्युतिय सञ्चारसँग आवद्ध हुने अवधारणा प्रयोगमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।
३. नगरपालिकाको ऐलानी एवं अव्यवस्थित जग्गा अभिलेखीकरण, सार्वजनिक सम्पत्ती अभिलेखीकरण, घर नक्सा पास, व्यक्तिगत घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण अभिलेख, नगरको जिन्सी अभिलेख जस्ता अन्य सम्पूर्ण अभिलेखहरूलाई पूर्णरूपमा डिजिटाइजेशन गरी व्यवस्थित गरिने कार्यलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
४. आम नागरिकहरूलाई संविधान प्रदत्त मौलिक हकको रूपमा रहेको सुचनाको हक लाई कार्यान्वयन गर्न डिजिटल नागरिक बडापत्र लाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
५. राज्यको चौथो अङ्गको रूपमा रहनुभएका पत्रकारहरूको क्षमता विकासकालागि निश्चत मात्रामा बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
६. आम परिवर्तनवासीहरूको जनगुनासो लाई सुनेर यथा-समयमा समाधानको उपायहरू सुझाउनको लागि टोल फ्री नम्बर सुचारु गरिनेछ ।
७. Digital Municipal Profile को लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
८. सूचना र प्रविधिको माध्यमबाट नगरपालिकामा सेवाग्राहीको गुनासो लिने र सम्बोधन गर्ने परिपार्टीको विकास गरिनेछ ।
९. नगरको सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना गरी दस्तावेजहरू व्यवस्थित र सुरक्षित राख्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
१०. वित्तिय व्यवस्थापनको जवाफदेहिता र क्षमतामा अभिवृद्धि गर्न लेखाङ्कन प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त र कम्प्युटराईज गरिनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

११. सामाजिक परिक्षण, नागरिक वडापत्र, सबै वडाहरूमा वडा स्तरिय र नगरमा नगरस्तरिय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गरि सेवालाई प्रभावकारी बनाईनेछ। योजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनकारी अनुगमनलाई तिब्रता दिईनेछ।
१२. मिर्चैया नगरपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको हाजिर पूर्ण रूपमा बन्द गरी डिजिटल हाजिरलाई मात्र प्रचलनमा ल्याइनेछ। यसलाई कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनसँग आवद्ध गरी कर्मचारी मूल्याङ्कनको महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा स्थापित गरिनेछ।
१३. नगरबासीसँग मेयर सम्वाद कार्यक्रम" माफत मासिक रूपमा नगरबासीको प्रत्यक्ष गुनासो सुनुवाइ हुने व्यवस्था गरिनेछ।

गसामाजिक विकाश क्षेत्र (

१. शिक्षा विकास :

१. "हाम्रो विद्यालय, राम्रो विद्यालय" दिर्घकालिन रणनीति तयार गरि कार्यान्वयनमा लाइनेछ।
२. प्रारम्भिक बालविकासमा जोड दिदै सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यालय सहयोगीलाई दिदै आएको पारिश्रमिकलाई निरन्तरता दिइने छ।
३. यस नगरपालिका भित्रका विद्यालयको सिकाइ सुधारको रूपमा रहेको शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रमलाई सबै समुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा निरन्तरता दिइनेछ।
४. अभिभावक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघका पदाधिकारीहरू बीच गुणस्तरीय शिक्षाका लागि जागरण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
५. केहि सामुदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन हुँदै आएकोमा उक्त कार्यक्रमलाई सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा विस्तार गरिनेछ।
६. संस्थागत विद्यालयहरूमा अभिभावकलाई लाग्ने गरेको अनावश्यक शुल्कहरूलाई नियन्त्रण गर्ने र विद्यार्थीहरूलाई दिनुपर्ने छात्रवृत्ति अनिवार्य लागु गरिनेछ।
७. मिर्चैया नगरपालिकामा रहेको निरक्षकको डाटावेश तयार गरि पूर्ण शाक्षर नगरपालिकाको रूपमा घोषणा गरिनेछ।
८. सामुदायिक विद्यालयमा भएको विद्यार्थीसंग मेयर कार्यक्रममा विद्यार्थीबाट आएका सिकाइ सुधारको अपेक्षालाई परीपुर्ति गर्न बैकल्पिक सिकाइ प्रणाली अपनाइने छ।
९. सामुदायिक विद्यालयहरूमा गरिएको सिकाइ भरपाइ परिक्षण प्रणालीले अपेक्षित नतिजा दिएको हुँदा अगामी आ. व. मा विद्यालयहरूमा यो कार्यक्रम लागु गरिने छ।
१०. संस्थागत विद्यालयमा रहेको अभिभावकहरूको गुनासो न्युनीकरण गर्न यस वर्षबाट नगर प्रमुख तथा शिक्षा शाखाको पहलकदमीमा गरीएको पाठ्यपुस्तक एकरूपतालाई धन्यवाद दिदै आगामी वर्ष थप कडाइकासाथ लागु गरिने छ।
११. नगरपालिकाको सामर्थ्य अनुसार विद्यालय सुधार योजना (SIP) का आधारमा भौतिक तथा शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।
१२. विद्यार्थी संख्या न्यून रहेका सामुदायिक विद्यालयहरू (merge) गाभ्ने र दरबन्दि मिलान कार्य गरिनेछ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

13. सामुदायिक विद्यालयको भौतिक र शैक्षिक पक्ष सुधारको लागि विद्यालय मर्मत शैक्षिक तथा खेलकुद सामग्री वितरणका कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइने छ ।
14. स्थानीय पाठ्यक्रमसंग सम्बन्धित पाठ्यपुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्री विकास तथा पुनरावलोकन गरि विद्यालयहरूमा लागु गरिनेछ ।
15. सामुदायिक विद्यालयमा न्यूनतम कक्षा कोठाको अभाव नहुने गरि विद्यालय भवन निर्माण गर्नका साथै जस्ताको छाना मुनि फ्लस सेलिंग, कार्पेटिंग (carpeting) र स्कुल कलर कोड (School Color Code) अनुसार रंगरोगन गर्ने कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइनेछ । सुरक्षित विद्यालयको अवधारणा अनुरूप सबै सामुदायिक विद्यालयमा First Aid Kit Box उपलब्ध गराउनुको साथै विपत जोखिम न्यूनीकरणमा जोड दिइनेछ ।
16. रोजगार सेवा केन्द्रको सहभागितामा विद्यालय सौन्दर्यकरण तथा हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
17. सामुदायिक विद्यालयलाइ एकरूपता कायम गर्न र नियमिता बढाउन इ-हाजिर तथा शैक्षिक क्यालेन्डर सग तलव निकासो जोडिनेछ ।
18. विद्यार्थी संख्या उच्च रहेका विषयगत शिक्षक संख्या नभएका विद्यालयहरूलाइ सिकाइ अनुदान दिइने छ ।
19. विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नुको साथै विद्यार्थीको हस्तलेखन सुधार गर्न सुन्दर लेखन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
20. संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
21. स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक कक्षा (१ देखि ८) सम्मको पुनरावलोकन गरिनेछ ।
22. प्राविधिक धारको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न प्रयोगात्मक तथा परियोजना कार्यलाई थप जोड दिईनेछ ।
23. निःशुल्क तथा अनिवार्य शिक्षाको कार्यान्वयन गर्न अनाथ, विधुवा, गम्भीर अङ्गभङ्ग तथा असहाय भएका घरपरिवारका बालबालिकालाइ कक्षा ११ र १२ सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाइ छात्रवृत्ति प्रदान गरिने छ । शैक्षिक पहुँच र सहभागिता अभिवृद्धि हुने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
24. शिक्षक बैंकको नीतिलाई अबलम्बन गरिनेछ ।
25. विज्ञान विषयमा अध्ययन गर्ने कक्षा ११ र १२ का विद्यार्थीहरूलाई दिदै आएको छात्रवृत्तिलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।
26. अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा कार्यक्रमलाइ प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न कक्षा १ देखि ९ सम्मका अर्धवार्षिक र वार्षिक परीक्षाको उत्तर पुस्तिका र प्रश्नपत्र निर्माण लगायत परिक्षा संग सम्बन्धित अन्य खर्च नगरपालिकाले नै व्यवस्थापन गर्नेछ ।
27. सामुदायिक विद्यालयलाइ प्रविधि मैत्री विद्यालयको रूपमा विकास गर्न ICT कार्यक्रम बालबालिकाको वसाइ व्यवस्थापनको लागि डेक्सवेन्च कारपेटिड कार्यक्रमलाइ जोड दिइने छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

२८. यस नगरपालिका भित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा खेलकुद विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२९. शैक्षिक पहुँच, सहभागिता र समबेशिता अभिवृद्धि हुने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

२. स्वास्थ्य :

१. "मिर्चैया अस्पताल सबैको अस्पताल" भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै मिर्चैयाबासीलाई सर्वसुलभ ढङ्गले आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका साथै बिरामी भर्ना, आकस्मिक सेवा, CEONC सेवाको पहुँच तथा गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ ।
२. मिर्चैया अस्पतालमा स्थापना भएको सिमुलेसन ल्याबलाई विस्तार गरि जिल्लाका सबै अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्लिनिक सिप विकास केन्द्रको Health Simulation Center रूपमा प्रवर्धन गरिनेछ ।
३. मिर्चैया न पा वडा नं २ मा मिर्चैयाको नगर अस्पताल भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको हुँदा यस आर्थिक वर्षमा संचालन गर्न आवश्यक जनशक्ति, औषधी, उपकरण लगायतका अन्य सेवाहरू संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको संयुक्त सहकार्य तथा लगानीमा संचालन गरिनेछ ।
४. नगरपालिका भित्रका सबै वडामा पाठेघरको मुखको क्यान्सर स्क्रिनिंग ,स्तन क्यान्सर ,आँखा जाँच शिविर तथा विभिन्न आवश्यक किसिमका निशुल्क शिविर: संचालनका लागि व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. खोप कार्यक्रमको दायरा बढाई पूर्ण खोप सुनिश्चित नगर घोषणा गर्ने ।
६. नसर्ने रोग (उच्च रक्तचाप, मधुमेह, क्यान्सर, आदि) को नियमित स्क्रिनिंग तथा व्यवस्थापनको लागि योग ध्यान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
७. मिर्चैयाबासीलाई सर्वसुलभ ढङ्गले आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनका निम्ति स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक औषधि, उपकरण तथा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ।
८. मिर्चैया नगरपालिका भित्र रहेका जेष्ठ नागरिकहरूलाई नि:शुल्क स्वास्थ्य विमाका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरि आगामी वर्ष देखि उक्त कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
९. आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्दै स्वास्थ्य सेवालालाई निसर्वसुलभ ,शुल्क:, जनमुखी र गुणस्तरीय बनाइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०. गाउँ घर क्लिनिक र खोप सेवालालाई थप प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।
११. मिर्चैया अस्पतालमा थप विशेषज्ञ हाडजोर्नी, मुटु रोग, र रेडियोलोजिस्ट डाक्टरको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१२. मिर्चैया अस्पतालमा अधुरो NICU भवन निर्माण कार्य पुरा गरिनेछ ।
१३. छाला रोग सम्बन्धि शिविर संचालन गरिनेछ ।
१४. ५ वर्ष मुनिका कुपोषित बालबालिकाको लागि पोषणयुक्त सामग्री व्यवस्था गरिनेछ ।
१५. मिर्चैया नगरपालिकाको एक मात्र अस्पतालमिर्चैया अस्पतालबाट जनताले पाइरहेको सुविधा जस्तै प्रसुती , तथा स्त्री रोग विशेषज्ञ शुल्क शल्यक्रिया:बाल रोग विशेषज्ञ सुविधालाई र महिलाहरूलाई दिदै आइरहेको नि ,)LSCS सेवालालाई निरन्तरता दिदै विशिष्टीकृत अस्पतालको रूपमा विकाश गर्दै लइजानेछ ।(

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

16. घुम्ती सेवागुणस्तरीय औषधि सामाग्रीको नियमित आपूर्ति गरि स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवालार्ई सर्वसुलभ तथा प्रभावकारी बनाइनेछ ।
17. मिर्चैया अस्पतालमा सल्यक्रियाबाट सुत्केरी हुने नगरवासी महिलालार्ई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध हुदै आएकोमाथप गरि सुत्केरी आमालार्ई क्याल्सियम र आइरन जक्की निःशुल्क प्रदान गर्ने र आर्थिक सहयोग गर्ने कार्यलार्ई निरन्तरता दिइनेछ ।
18. स्वास्थ्य सेवालार्ई प्रभावकारी बनाउन HMIS का तथ्यांकलार्ई विश्लेषणमा आधारित भइ स्वास्थ्य व्यवस्थापन सुचना प्रणालीको प्रयोग तथा उपयोगलार्ई सबै स्वास्थ्य संस्था सम्म विस्तार गर्ने र डिजिटलार्ईज गर्दै लगिने छ ।
19. स्वास्थ्य सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरुलार्ई क्षमता अभिवृद्धि र पूनरताजगीका तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
20. बालबालिकाजेषु नागरिक लगायत लक्षित समुहको लागि विशेष स्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन ,महिला , गरिनेछ।
21. नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका निजि अस्पतालआयुर्वेद ,क्लिनिक ,पोलिक्लिनिक डायग्नोष्टिक सेन्टर , अस्पताल तथा क्लिनिकऔषधि पसल आदि स्वास्थ्य संस्थाहरुको अनुगमन तथा नियमन गरि गुणस्तरीय , स्वास्थ्य सेवाको अधिकार सुनिश्चित गरिनेछ।
22. नगरपालिका भित्र मलेरिया, डेंगु जस्ता संक्रामक रोगहरुको निगरानीनिदान ,रोकथाम ,, उपचार तथा व्यवस्थापनका लागि बहु निकाय समन्वय गरि सबै संयन्त्र परिचालन गरिनेछ ।
23. मिर्चैया अस्पतालमा दिदै आएको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलार्ई थप प्रभावकारी बनाउनका निमित्त बडा स्तरमा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
24. पुर्णखोप सुनिश्चितता उपलब्धिको दिगोपनाका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
25. क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रमलार्ई प्रभावकारीरूपमा अगाडी बढाउदै मिर्चैया नगरपालिकालार्ई क्षयरोग मुक्त)TB Free नगरपालिकाको रूपमा घोषणा गर्न सम्बन्धित संस्थाहरुको समन्वयमा (संचालित कार्यक्रमलार्ई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
26. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको क्षमता विकास तथा नियमित क्षमता विकास गर्ने ।
27. छिमेकी पालिकाको जनतासमेतलार्ई पायक पर्ने तथा नेपालको मौलिक चिकित्सा आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतीबाट सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको मिर्चैया आयुर्वेद औषधालयको भौतिक संरचना आधुनिकीकरण तवरले सुधार गर्न संघ वा प्रदेशसंग आवश्यक समन्वय गरि नगर आयुर्वेद अस्पतालको रूपमा स्तरोन्नीति गरिने नीति लिइनेछ ।
28. “ स्वस्थ नगरवासी ”समृद्ध नगरपालिका ,भन्ने मूलनारा संगै स्वस्थ जीवनशैली अबलम्बनको लागि आहार विहार र विचार परिवर्तन गर्न विभिन्न जनचेतनामुलक पुस्तक,,पम्प्लेट र ब्रोसर जस्ता सामग्रीहरु व्यक्ति,समुदाय र विद्यालयसम्म वितरण गरिने नीति लिईएको छ ।
29. जेषु नागरिकहरुको तथ्यांक संकलन गरेर नियमित शारीरिक जाँच गरि रसायन औषधिको प्रयोग र योगको माध्यमबाट स्वास्थ्य संरक्षणप्रवर्धन र उचित परामर्श दिने व्यवस्था मिलाइने , छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

३०. उद्यमसँगै "जनजीविका", "प्याड उत्पादनमा स्वयंसेविका" नामक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याउने र नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई स्यानिटरी प्याड उत्पादनका लागि समुहमा आवद्ध गरिने र सोही समुह मार्फत् उत्पादित स्यानिटरी प्याड नगरपालिकाले खरिद गरी स्वयंसेविका मार्फत निःशुल्क वितरण गर्नेसम्मको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३१. क्यान्सर लागेका, मुटुको शल्यक्रिया गर्नुपर्ने, मृगौलाको शल्यक्रिया वा डायलाइसिसका विरामी, प्यारालाइसिस जस्ता कडा रोग लागि उपचार गराउन आर्थिक अभाव भएका स्थानीयवासीको स्वास्थ्य उपचारमा केही रकम सहयोग गर्दै स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक र निरोधात्मक गतिविधि समेत सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले "नागरिक उपचार सहायता कोष" को स्थापना गरिनेछ ।
३२. आड खसेका महिलाहरूलाई निःशुल्क उपचारका लागि व्यवस्था मिलाउनेछ ।
३३. पोषण, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी तथा अन्य आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ, र बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम मार्फत पोषणमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि आधार तयार गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३४. नगरमा प्रजनन स्वास्थ्य, बालस्वास्थ्य, परिवार नियोजन, विभिन्न खाले सर्ने, नसर्ने रोगहरू, पेशागत स्वास्थ्य, वातावरणीय स्वास्थ्य, मानसिक स्वास्थ्य सुर्तीजन्य र मदिराजन्य पदार्थ तथा लागुपदार्थको असर सम्बन्धी स्वास्थ्य, शिक्षा तथा सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
३५. एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्ति, असहाय बालबालिका, सीमान्तकृत र लोपोन्मुख समुदायका लागि राज्यको तर्फबाट सामाजिक सुरक्षाको ग्यारेन्टी गर्दै यातायात, स्वास्थ्य र शिक्षा सेवा निःशुल्क प्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
३६. औषधी उपचारको क्रममा आर्थिक समस्यामा परेका हरूको लागि आवश्यक कार्यविधि तयार गरि आर्थिक सहयोगको व्यवस्था मिलाइने छ ।
३७. प्राकृतिक प्रकोप, विपत्ती तथा महामारी व्यवस्थापन गर्नका लागि पुर्व तयारी गर्ने र त्यसता कारणले मृत्यु भएका विपन्न व्यक्तिको लागि निःशुल्क सववहान नगर क्षेत्र भित्र नगरवासीहरूलाई उपलब्ध गरिने छ - ।
३८. पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको मृत्युदर घटाउन सुरक्षित मातृत्व, शिशु स्याहार, बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत स्वर्ण विन्दु प्रासन कार्यक्रम संचालन गरिने र खोप सेवा थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
३९. लागु औषधी तथा दुर्व्यशनीमा लागेका व्यक्तिहरूलाई निरुत्साहित गर्नका निम्ति "टोल टोलमा बोल कार्यक्रम" अन्तर्गत सडक नाटक, अभिमुखीकरण कार्यक्रम, स-चेतना मुलक कार्यक्रम लगायत अन्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

३. खानेपानी तथा सरसफाई

१. मिर्चैया न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, ७ र ८ मा संचालित तेस्रो साना तथा सहरी खानेपानी योजना प्रदेश सरकार र संघिय सरकारसंग समन्वय गरि पानीको गुणस्तरमा सुधारका लागि फिल्टर प्लान्टको व्यवस्थापन गरि स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थित सहित विस्तार गरिनेछ ।
२. वडा नं. १, २, ३, ९, १०, ११ र १२ मा खानेपानीको लागी ओभरहेड ट्याकीको लागी जग्गा व्यवस्थापन गरि प्रदेश र संघिय सरकारसंग अनुरोध गरि वजेट व्यवस्थापन गराई एक घर एक धाराको अवधारणाको कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

3. कालो पत्रे सडक वा ढलान गरि निर्माण भइसकेको सडक वाटोमा फोहर फालने छुट्टा छुट्टै फोहर फालने ड्रमको व्यवस्थापन गरिनेछ र नियमित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
4. फोहर संकलनका लागि निजी क्षेत्रसंग साझेदारी गरी फोहर संकलन तथा व्यवस्थापनको लागि पाईलट कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
5. सार्वजनिक जग्गालाई संरक्षण गर्दै हरियाली पार्क निर्माण गरिनेछ ।
6. निर्माण कार्य पुरा भएको सडकको पेटिहरूमा वृक्षारोपण कार्यक्रम गरि हरियालि घरको अवधारणालाई जोड दिदै एक घर कम्तीमा चार विरुवा लगाउन प्रोत्साहन गरीनेछ ।
7. फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्यान्डफिल्ड साइट निर्माण कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखि निर्माण गरीनेछ ।
8. नगरपालिकाबाट लागत सहभागिताको आधारमा धुवा रहित चुलो बितरण कार्यको व्यवस्था मिलाइने छ ।
9. प्रत्येक घरधुरीबाट उत्पत्ति हुने फोहोरलाई उत्पत्तिस्थलमै कुहिने र नकुहिने फोहोरमा वर्गीकरण त्यसको यथोचित व्यवस्थापन गर्न "म फोहोरको वर्गीकरण गर्छु, हामी फोहोरको व्यवस्थापन गर्छौं" नामक अभियान सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
10. अत्यधिक आवागमन हुने सार्वजनिक स्थलहरूको पहिचान गर्दै त्यस्ता स्थानहरूमा प्रत्येक आर्थिक वर्ष कम्तीमा एउटा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्दै जाने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
11. नगरपालिका स्तरमा नै जलस्रोत समिति दर्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
12. खानेपानी तथा सरसफाई गुरुयोजना अनुरूप खानेपानीका योजनाहरू संचालन गरिनेछ ।
13. खानेपानीको योजना निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा मर्मत सम्भार कोषको स्थापना गर्नुपर्ने नीति ल्याइनेछ ।
14. खानेपानीको स्रोत विस्तार एवं व्यवस्थापनका लागि उचित स्थानहरूमा डिप बोरिङ लगायतका संरचना निर्माण गर्न आवश्यक पर्ने जग्गा व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित वडासँगको समन्वयमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
15. विगत लामो समयदेखि खानेपानी योजनाको माग भई DPR समेत तयार भएर संचालन गर्न नसकिएका वृहत खानेपानी योजनाहरूलाई संघ, प्रदेश र नगरको सह लगानीमा निर्माण कार्यको थालनी गर्न पहल गर्ने नीति लिईएको छ ।
16. स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था तथा स्वच्छ वातावरणमा जिउन पाउने संविधान प्रदत्त मौलिक हक प्रति यस नगरपालिका सचेत र सजग रहेको छ ।

४. भाषा, साहित्य, कला, संगीततर्फ

१. समाजको ऐनाको रूपमा पहिचान बनाएको भाषा, साहित्य, संस्कृति, कला, गला, संगीत लगायतका सिर्जनालाई प्रष्फुटन गराई व्यपकता बनाउने र संरक्षण गर्ने कार्य गरिनेछ ।
२. जात जाती मौलिका भेष भूषा, भाषा र संस्कृतिको संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
३. ऐतिहासिक कला संस्कृति र साहित्यको माध्यमबाट नगर र नगरवासीको पहिचानमा कलम चलाउने साहित्यिक व्यक्तित्वहरूको लेख रचना र व्यक्तिहरूको सम्मान तथा पुरस्कारको कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिईएको छ ।
४. सांस्कृतिक पहिचान सहितको श्रव्य दृश्य सामग्री निर्माण गर्न सहयोग गर्ने नीति लिएको छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

५. सबै समुदायको धार्मिक र सांस्कृतिक मूल्य र मान्यताको सम्मान गर्ने वातावरण सृजना गरिने छ ।

५. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

1. महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरि आर्थिक स्थितिमा सुधार गर्न र घरेलु हिंसा, महिला हिंसा, कुप्रथा, बेचबिखन तथा सामाजिक विकृति अन्त्य गर्न "उप-प्रमुखसंग महिला कार्यक्रम" गरिनेछ ।
2. नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा बालमैत्री कार्यक्रमहरू संचालनमा गरिनेछ र वडाहरूलाई क्रमशः बालमैत्री बनाइनेछ ।
3. विपन्न वर्ग, दलित, र सिमान्तकृत सामुदायमा सामुदायिक भवन निर्माण गरिनेछ ।
4. बालश्रम मुक्त नगर निर्माण गरिनेछ ।
5. बाल क्लब स्थापना गरि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
6. बाल विवाह र बहु विवाहलाई अन्त्य गर्न र गराउन नीतिगत र सामाजिक सचेतीकरणमा जोड दिईनेछ ।
7. अपाङ्गता भएकाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न लक्षित कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
8. "विकास निर्माणमा सम्मान जिम्मेवारी" भन्ने नीति अनुसार नगरको हरेक विकासको कार्यहरूमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
9. महिलाद्वारा संचालित घरेलु उद्योग, कृषि फार्म, पशु फार्म, व्यापार र व्यवसायको करमा विशेष छुट तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
10. सामाजिक विभेदलाई पूर्ण रूपमा अन्त्य गर्न आवश्यक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
11. हिंसा पिडित महिला, युवा तथा बालबालिकाहरूको लागि सेफहाउस सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।
12. सार्वजनिक भवन निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री लैंगिकमैत्री तथा स्तनपान कक्षको अनिवार्य निर्माण गरि सेवा प्रदान गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ ।
13. लैंगिक हिंसा र मानव बेचबिखन जस्ता सामाजिक अपराधजन्य कार्यलाई नियन्त्रण र निरुत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ ।
14. सामाजिक रूपान्तरण मार्फत गरिवी न्युनीकरणलाई सहयोग पुर्याउन आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि पारिएका वर्ग तथा समुदाय तथा अल्पसंख्यक आवाज अभिवृद्धि गर्न र सेवा प्रवाहमा पहुँच अभिवृद्धि गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
15. जेष्ठ नागरिक, अशक्त, असहाय, अपाङ्गता भएका व्यक्ति एकल महिला, दलित, आदिवासी जनजाती लोपोन्मुख र सीमान्तकृत समुदायको संरक्षणमा ध्यान दिइनेछ ।
16. बजेट तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले निर्दिष्ट बजेटमा निश्चित प्रतिशत हुने गरी तर्जुमा गर्ने पद्धतिलाई अंगिकार गरिनेछ ।
17. लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषमा कम्तिमा वार्षिक रु १०००००/- (अक्षरूपी एक लाख रुपैया) रकम जम्मा गर्दै जाने र हिंसा प्रभावित महिलाहरूलाई कानुनि परामर्श उपचार खर्च तथा जिविकोपार्जनका लागि अनुदान कोषबाट उपलब्ध गराइने छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

18. लैङ्गिक हिंसा, बालविवाह, सामाजिक विभेद, शोषण, कुरिती, अन्धविश्वास हटाउन टोल विकास संस्था, आमा समूह, युवा क्लब, बालसमूह लगायत सामुदायिक स्तरका संस्थाहरू लाई स्वयंसेवि रूपमा परिचालन गरिने छ ।
19. नगरपालिकाको बजेट प्रणालीलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाइनेछ र वार्षिक रूपमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI AUDIT) लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
20. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रबर्द्धन गर्न महिला, बालबालिका, दलित, आदिवासी जनजाती, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सशक्तीकरण गर्न आवश्यक क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
21. महिलाहरूलाई सीपमूलक तालिम प्रदान मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गरि उनीहरूलाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउन आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
22. लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग अन्तरकृया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
23. महिला मात्र उपभोक्ता रहेका उपभोक्ता समितीलाई बढी प्राथमिकता दिइनेछ ।
24. विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका असहाय, एकल महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सहयोगापेक्षी सडक मानवहरूका लागि संरक्षण सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्थाका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
25. "हाम्रा बालबालिका हाम्रो भविष्य" भन्ने मान्यता अनुसार बालमैत्री शासन पद्धति अनुरूप बालमैत्री स्थानीय वडा समितिको गठन र परिचालनमा जोड दिनुका साथै बालबालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा र शोषण निषेधको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६. युवा तथा खेलकुद

1. मेयर गोल्डकप र मेयर क्रिकेट प्रतियोगिताको शृंखलालाई विस्तृतिकरण गरिनेछ ।
2. विद्यालय स्तरका खेलाडी पहिचान, अभिवृद्धि र खेल उर्जालाई अग्रसर गर्नका निम्ति "मेयर रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता" संचालन गरिनेछ ।
3. नगर युवा सञ्जाल तथा वडा युवा क्लवमा आवद्ध युवाको नेतृत्व विकासमा जोड दिइनुका साथै विभिन्न विधामा युवा प्रतिभा प्रदर्शनका प्रतियोगिता आयोजना गरि अवसर प्रदान गरिनेछ ।
4. खेलकुद विकासका लागि नगर खेलकुद विकास समितिको नेतृत्वमा खेल संघसंस्था तथा खेलकुद क्लवसँगको समन्वयमा विभिन्न विधामा प्रतियोगिता आयोजना गरी राष्ट्रिय पहिचान अभिवृद्धि गर्ने खेलाडी विकासमा जोड दिइनेछ ।
5. मोहन नमुना माध्यमिक विद्यालयका खेल मैदानलाई स्तरीकरण गरिनेछ र अन्य प्रदेश र संघिय सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरि विभिन्न खेल प्रतियोगिता र खेलकुद क्याप संचालन गरिनेछ ।
6. राष्ट्रिय, प्रदेश तथा जिल्ला स्तरीय खेलमा पदक जित्ने नगरवासी खेलाडीलाई पुरस्कार तथा सम्मान प्रदान गरि खेलकुद क्षेत्रलाई सम्मानित क्षेत्रका रूपमा विकास गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
7. खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि आन्तरिक खेलकुद (Indoor Game) लाई प्रोत्साहन र उजागर गर्न (कभर्डहल निर्माणका लागि आवश्यक श्रोत उपलब्ध गराइनेछ)।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

८. लागू पदार्थ दुर्व्यसन नियन्त्रण गर्नका लागि सरकारी, गैर सरकारी र निजि क्षेत्र सहकार्यमा मनोपरामर्श तथा पुर्नस्थापना गर्न सहयोग पुर्याउने सहित जनचेतना र जागरणको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
९. खेलाडीहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि प्रशिक्षकको व्यवस्था गरि खेलाडीहरूलाई प्रशिक्षण दिनका लागि बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका युवाहरूको सिर्जनशिलता विकासको लागि युवा क्लबहरूलाई क्रियाशील गराउने नीति लिइनेछ ।
११. नगरका उपयुक्त स्थानहरूमा खुल्ला व्यायाम शालाको स्थापनामा सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
१२. स्थानीय यूवा तथा बालक्लवहरू मार्फत खेलकुद सम्बन्धि क्रियाकलाप संचालन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
१३. "युथ पार्लियामेन्टको अभ्यास" लगायतका कार्यक्रममार्फत नगर युवा सञ्जाल तथा वडा युवा क्लवमा आवद्ध युवाको नेतृत्व विकासमा जोड दिइनुका साथै युवा प्रतिभा प्रदर्शनका अवसर प्रदान गरिनेछ ।
१४. युवा उद्यमीहरूलाई व्यवसाय संचालनमा प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइएको छ ।
१५. खेलकुद सम्बन्धिको पञ्चवर्षीय योजना निर्माण गरि लागू गरिनेछ ।

७. सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण

१. जन्म, मृत्यु, बसाइसराई, विवाह सम्बन्ध विच्छेद लगायत व्यक्तिगत घटना तथा विवरणहरूको दर्ता प्रणालीलाई अनिवार्य रूपमा अनलाइन (MIS) का माध्यमबाट अभिलेखिकरण गर्नुका साथै त्यस्ता तथ्यांकहरूको विश्लेषण गरी योजना तर्जुमा र कार्यक्रम निर्माणमा उपयोग गरिनेछ ।
२. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न बैंकिङ्ग प्रणाली र EFT मा आवद्ध गरिएकोमा यस प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३. ९० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका जेष्ठ नागरिक र रातो कार्ड प्राप्त गरेका पूर्ण अपाङ्गता (क बर्गको) भएका लाभग्राही, अति असक्तता भएको प्रमाणीत भएका लाभग्राहीहरूको हकमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दा बैंक र नगरपालिकाको समन्वयमा सेवाग्राहीको घरदैलोसम्म गई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण व्यवस्था मिलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था मार्फत हिसाव मिलाउन गरिनेछ ।
४. व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै दिन भित्रै (३५)) सम्बन्धित वडामा दर्ता गर्न गराउन लागि सचेतनामुलक अभिमुखीकरण/, घरदैलो तथा अभियान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
५. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि उद्यमशीलता र स्वरोजगारीको अवसरको वातावरण सृजना गरिनेछ ।
६. ज्येष्ठ नागरिक स्याहार तथा हेरचाह केन्द्र, मनोरञ्जन पार्क, धार्मिक तथा आध्यात्मिक पार्क क्रमिक रूपमा स्थापना तथा विस्तार गरिने ।

: सुशासन (घ)

१. सुशासन तथा संस्थागत विकास

१. नगरको कार्यसम्पादनको गुणस्तरको सम्बन्धमा सुझाव तथा जनगुनासो सुन्न र समाधान गर्नका लागि "हेलो मेयर कार्यक्रम" संचालन गरिनेछ ।
२. "हाम्रो मिचैया, डिजिटल मिचैया" तयार गर्न मिचैया नगरको डिजिटल प्रोफाइल तयार पारिनेछ ।

मिचैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

3. नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय तहको अधिकारसुचिमा नगर प्रहरी सम्बन्धि व्यवस्था छ । नगरपालिकाको क्षेत्र र कार्यजिम्मेवारीका आधारमा विद्यमान दरवन्दी संरचनाबाट कानूनको कार्यान्वयन र बजार अनुगमन तथा नियमन कार्य वान्छित रूपमा संचालन हुन सकेको छैन । यसलाई प्रभावकारी बनाउन आगामी आ.व. पदसोपान सहित नगर प्रहरीको पदपूर्ति गरिनेछ ।
4. नगरमा हाल प्रयोगमा आइसकेको अनलाइन राजश्व प्रणाली, अनलाइन सिफारिस, अनलाइन पंजीकरण, अनलाइन राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण, बायोमेट्रिक हाजिरी लगायतका प्रविधिको अझै विकास गरि सेवा प्रवाहलाई शिघ्र, सहज पारदर्शी र गुणस्तरीय बनाइनेछ ।
5. हालको महंगी वृद्धिलाइ सहजीकरण गर्नका निम्ति करारमा कार्यरत कर्मचारीको तलब भत्ता पूर्ण-आवलोकन गरिनेछ ।
6. सहरी क्षेत्रको आवश्यकता अनुसार CCTV र गाउँघरमा तथा बजारमा Free-Wifi Zone, सुचना बोर्डहरु बनाइ समार्ट नगर निर्माण गरिनेछ ।
7. सामाजिक, संस्कृतिक, शैक्षिक, व्यापारी, राजनैतिक, आर्थिक तथा भौतिक क्षेत्रमा विशेष योगदान गरेको नगरवासीहरु तथा संघ संस्थाहरुलाई उच्च सम्मान गरिनेछ ।
8. नगरपालिकाको स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मुल्यांकन प्रणालीमा आएका प्रासांकलाइ आधार मानी क्षमता विकास र वित्तीय सुशासन कायम गरिनेछ ।
9. यस आ.व. मा मिर्चैया नगरपालिकाको प्रतिक चिन्ह र नगर गान निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।
10. सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिताको प्रत्याभूति दिनका लागि सञ्चालन गरिने सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, आवधिक समीक्षा तथा अनुगमन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई निरन्तरता दिइनेछ ।
11. PLGSP सँगको साझेदारीमा सुशासन तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
12. संघीय तथा प्रदेश मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट यस नगरक्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विकास निर्माण तथा अन्य सेवा प्रवाहका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनको क्रममा नगरपालिका सँगको समन्वयमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
13. विभिन्न NGO/INGO हरूबाट नगर क्षेत्रमा सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु नगरपालिकाको समन्वय र स्वीकृतिमा मात्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
14. नगर कार्यपालिका, वडा कार्यालय तथा अन्य विषयगत कार्यालय मार्फत प्रवाह गर्ने सेवालाई जनमुखी, उत्तरदायी, पारदर्शी, सहयोगात्मक, प्रविधिमैत्री बनाउन नगरपालिकाले स्वीकृत गरेको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा प्रशासकीय पुनर्संरचना गरिनेछ ।
15. नगरपालिकाको संस्थागत विकास र निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको नियमित क्षमता अभिवृद्धिको लागि वार्षिक रूपमा संस्थागत र कार्यसम्पादन स्वमुल्याङ्कन सम्पन्न गरी सोको कार्ययोजना अनुसार काम गरिनेछ ।
16. सेवाप्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त र जनपेक्षी बनाई घरदैलोमा पुगी सेवा गर्न र सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न घुम्ती नागरिक सेवा शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
17. कर्मचारी प्रशासनलाई समय सापेक्ष सवल र सक्षम बनाउँदै लगिने छ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

18. कार्यालयमा हेल्पडेक्स, गुनासो सुनुवाइ तथा समस्या सम्बोधन गर्ने कार्यविधि तयार तथा संयन्त्रको विकास गरिनेछ । विभिन्न माध्यमबाट प्राप्त मौखिक), एसएम एस ., टेलीफोन तथा उजुरीपेटिकानागरिक तथा (सेवाग्राहीका गुनासो तथा सिकायतहरूको सम्बोधन गरिनेछ ।
19. भ्रष्टाचार, अनियमिता तथा ढिलासुस्ती प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
20. जनताको सु-सुचित हुने अधिकार लाई ध्यानमा राख्दै परिवर्तन नगरपालिका भित्र यस कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवाको बारेमा वार्षिक रूपमा हुने सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
21. नगरपालिका भित्रका गतिविधिमा एकरूपता ल्याउनको लागि कार्यातालिका सहितको क्यालेन्डर प्रकाशन गरिनेछ ।
22. आन्तरिक लेखापरिक्षण गर्दा विभिन्न कागजातहरू अपुग हुने देखिएकोले विभिन्न शाखावडा /उपशाखा/ कार्यालयहरूलाई उक्त कागजात मिलाउने सम्बन्धी अभिमुखिकरण तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
23. इन्धनको प्रयोग गर्दा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली अनुरूप गरिनेछ ।
24. कर्मचारीहरूलाई अतिरिक्त समयमा समेत काममा लगाउन तथा प्रेरित गर्न आर्थिक क्षमताले भ्याएसम्म प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइने छ र उत्कृष्ट क्षमता प्रदर्शन गर्ने कर्मचारीलाई कार्य क्षमताको आधारमा पुरस्कृत गरिनेछ ।
25. मिचैया नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सहयोग आकर्षित गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
26. प्रत्येक योजनामा सार्वजनिक सुचनापार्टीको व्यवस्था गरिने र आयोजना संचालनमा अनुगमन समितिको क्रियासिलता बढाइने छ ।
27. खरिद प्रणाली तथा नगरपालिकाको जिन्सीलाई व्यवस्थित बनाइने छ । खरिदको लागि शिलबन्दी र बोलपत्र आहवान गर्दा विद्युतिय बोलपत्रको माध्यमबाट गरिने छ साथै जिन्सीलाई व्यवस्थित गर्न जिन्सी व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
28. नगरपालिकाले सम्पादन गरेका गतिविधिहरू बारे नगरवासीहरूलाई सुसुचीत गर्न समय समयमा पत्रकार सम्मेलन गरी जानकारी सार्वजनिक गरीनेछ ।
29. नगरपालिकाबाट प्रवाहित सेवा सुविधालाई छिटो छरितो र मितव्ययी ढंगबाट उपलब्ध गराउन निर्णय प्रक्रियालाई छोटियाई प्रशासनिक संयन्त्रलाई थप सुध्रिढ गरिनेछ ।
30. फोहोरमैला व्यवस्थापन, विपद व्यवस्थापन, साझा पूर्वाधार निर्माण, सडक संजाल, कानून तर्जुमा, कर निर्धारण, भवन निर्माण मापदण्ड, स्थानीय दररेट लगायतका साझा सरोकारका विषयहरूमा गरिने निर्माणमा एकरूपता ल्याउनको लागि जोडिएका पालिकाहरू समेतको सहभागिता रहने गरी अन्तरपालिका समन्वय संयन्त्र निर्माण गरी क्रियाशिल गराईनेछ ।
31. अन्तरपालिका असल अभ्यासको आदान प्रदान, स्थानीय सरकारको संस्थागत विकास र अन्तरपालिका समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन एक प्रदेश एक पालिका र अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भगिनी सम्बन्ध कायम गरिनेछ ।

मिचैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

32. नगरक्षेत्र भित्र टोल विकास संस्थाहरू गठन तथा पुर्नगठन गरी टोल विकास संस्थाको क्षमता विकास गर्दै टोल विकास संस्था मार्फत टोल स्तरका आयोजना कार्यान्वयन, फोहोर व्यवस्थापन, सामाजिक सचेतना जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
33. नगरपालिकाका काम कारवाहीहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउदै क्रमशः फेसलेश, पेपरलेश कार्यक्रम संचालन गर्न यस आमा अनुसन्धान गर्ने र उपयुक्त देखिएका विषयहरू तदनुकूल कार्यान्वयन गर्ने प्रणालीको .व. स्थापना गरिनेछ ।
34. नगरपालिकाको संगठन संरचनालाई समय सापेक्ष परिमार्जन गरी उपयुक्त र प्रभावकारी बनाईनुका साथै वडा सचिवहरूलाई अधिकृतमुखी बनाइनेछ ।
35. योजना सम्झौता, अपाङ्गता, ज्येष्ठ नागरीक परीचय पत्र वितरण, स्वास्थ्य परीक्षण, पशु सेवा जस्ता सेवाहरू वडास्तरबाट प्रदान गर्न आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।
36. प्रत्येक शाखा, वडा तथा संस्थाहरूको त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन कार्यपालिकामा पेश गर्ने र निरन्तर पृष्ठपोषण दिई सुधार गरिनेछ ।
37. प्रत्येक सरकारी निकायहरूको त्रैमासिक अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने/गराउने र सो को निरन्तर प्रतिवेदन कार्यपालिकामा पेश गरिनेछ ।
38. कर्मचारीहरूलाई Right person in right place को नीति बमोजिम जिम्मेवारी प्रदान गरिनेछ ।
39. नगरपालिकाका गतिविधिहरू नगरबासीहरूसम्म पुर्याउन, पैरवी गर्न र सम्पादित कार्यहरूलाई जनताको बीचमा ल्याउन सञ्चार क्षेत्रसंग हातेमालो गर्दै सहकार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
40. मिचैया नगरपालिकामा दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका रेडियो, टिभि, पत्रपत्रिका, प्रेस क्लव, अनलाईन पत्रिकालाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ । नियमित रूपमा पत्रकार भेटघाट कार्यक्रम मार्फत नगरका गतिविधिहरू नगरबासीहरू समक्ष पुर्याइने छ ।
41. आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रमा भएका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको लागत, निर्माणकर्ता, निर्माण अवधि र सबैको आयु समेत उल्लेख गरी अभिलेख खडा गरिनेछ । यस्ता विवरण सबैको जानकारीको लागि नगरपालिकाको वेबसाइटमा समेत राखिनेछ ।
42. "जसको सवाल उसैको नेतृत्व" भन्ने मान्यताअनुरूप अपाङ्गताका क्षेत्रमा क्रियाशील सामाजिक संघसंस्थाहरूको अगुवाइमा अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिइनेछ र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्यको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२. वातावरण संरक्षण

1. प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्दै सार्वजनिक जग्गाहरूमा वन विस्तार गरी सम्पूर्ण क्षेत्राधिकार भित्रका सामुदायिक वनहरूको स्वामित्व ग्रहण गरिनेछ ।
2. धार्मिक तथा पुरातात्विक स्थानहरूको खोज, पहिचान, संरक्षण तथा प्रचारप्रसारमा पहल गरिनेछ ।-
3. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूलाई विभिन्न जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरूमा संलग्न गराइनेछ ।
4. उद्योग संचालनका लागि वातावरणीय पक्षलाई ध्यान दिई स्थापित उद्योगलाई वातावरणीय पक्षमा सुधारका लागि प्रभावकारी कार्य गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

मिचैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

5. वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगलाई जोड दिइनेछ ।
6. प्राकृतिक मुल संरक्षण तथा नदिनालाको संरक्षणमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
7. राष्ट्रिय र सामुदायिक वन दुवैलाई एकिकृत वन विकासको माध्यमबाट हराभरा र उपयोगी बनाइनेछ ।
8. वन, जैविक विविधता तथा जलाधारको दिगो र सहभागितामूलक व्यवस्थापनबाट वातावरणीय सन्तुलन र स्वच्छता कायम राख्न यसको उच्चतम उपयोगका लागि अध्ययन अनुसन्धानमा आधारित आवधिक गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।
9. हरियो वन नेपालको धन भन्ने नारालाई आत्मा साथ गर्दै खुला, प्रति, सरकारी जमिनमा फलफूल तथा अन्य वृक्षहरूको वृक्षारोपण कार्य अभियानकै रूपमा सन्चालन गरिनेछ ।
10. वातावरणीय सन्तुलनलाई दिगो बनाउन नगर क्षेत्र भित्र चालिस माईक्रोन भन्दा कमका प्लाष्टिकको प्रयोग पूर्ण निषेध गर्ने र प्लाष्टिकको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्न कपडाको झोला बनाउने शीप तथा तालिम दिई उत्पादित झोला दैनिक प्रयोगको लागि वितरण गरिनेछ ।
11. ध्वनि प्रदुषण, वायु प्रदुषण, जल प्रदुषण, माटो प्रदुषण आदिको नियन्त्रण तथा न्यूनीकरणका लागि आवश्यक प्रयास गरिनेछ ।
12. वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्न तथा व्यवसायसंग जोड्न फलफूल तथा अन्य बोटविरुवाहरू उत्पादन गर्न "नर्सरी क्षेत्र विकास" गरिनेछ ।
13. मिर्चैया नगरपालिकाको उच्च भाग तथा खाली स्थानमा रिचार्ज पोखरीको निर्माण गरिनेछ ।
14. नगरपालिका र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूसङ्गको सहकार्यमा संरक्षण, सम्बर्द्धन, उद्यमशिलता तथा उपभोग गर्ने नीति लिइनेछ र सो सम्बन्धमा कार्यविधि बनाइ अघि बढिनेछ ।
15. वातावरण संरक्षणमा टोल विकास समितिलाई जिम्मेवार बनाइनेछ ।
16. अस्पताल तथा विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निस्कने मेडिकल वेस्टको व्यवस्थापनका लागि निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ । फोहोरको निर्मलीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने उपकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
17. नगरक्षेत्र भित्र रहेका वर, पिपल, स्वामी लगायतका वृक्षहरू र परम्परागत चौतारी, पोखरीको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
18. सुखखायाममा वनमा लाग्ने डढेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
19. जलवायु परिवर्तनबाट पर्न सक्ने प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सरोकारवाला निकाय गैतथा विकास .स .स . साझेदारहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी स्थानिय जलवायु परिवर्तन अनुकूल कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
20. वन, कृषि भू तथा जलाधार संरक्षण वातावरण आदि परस्पर सम्बन्धित विषयहरूमा एकीकृतरूपमा योजना सञ्चालन गर्ने नीति अनुशरण गरिनेछ ।
21. एक घर दुइ बिरुवाको नीतिलाइ नकसापाससँग आवध गर्दै निरन्तरता दिइनेछ ।
22. नगर क्षेत्र भित्रका सबै सडक, नाला, तथा सडक पेटी र फोहोर व्यवस्थापनका लागि रोजगार सेवा केन्द्र संग समन्वय गरि आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ ।
23. विभिन्न संघ संस्थाको सहयोगमा छाडा पशु चौपायाहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ र यसको व्यवस्थापनको लागि नगरपालिका भित्र कान्जी हाउस निर्माण गरी संचालन गरिनेछ ।
24. नगरलाई Clean city, Geen City, Eco-friendly City को रूपमा विकास गरिनेछ ।

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

25. एक घर दुई फलफुल विरुवा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
26. समृद्ध र हराभरा नगरपालिकाको नारा सहित दिगो विकासलाई मध्यनजर गर्दै विकास गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ ।
27. विश्व वातावरणको दिवसको दिन स्वच्छ वातावरण एवम् हराभरा वस्ती निर्माण गर्ने हेतुले वृक्षारोपन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
28. फोहर उत्पादकले कर तिर्नु पर्दछ भन्ने सिद्धान्त बमोजिम संयन्त्र तयार गरी सचेतना अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

३. मेलमिलाप तथा न्यायिक निरूपण

1. स्थानीय स्तरमा नै विवाद समाधानका लागि वडातहमा मेलमिलाप केन्द्रको संयन्त्र तयार गरी वडा तहमा कानूनी सचेतनाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
2. जनप्रतिनिधिहरूलाई कानूनी विषयमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
3. स्थानीय तहमा कानून तर्जुमा र कार्यान्वय गर्दा मानवअधिकार संरक्षण, सम्बर्धन र विकासलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
4. न्यायीक समितिका कामलाई प्रभावकारी बनाउन, मुद्दा दर्ता, बहस पैरवी तथा फैसलाको प्रक्रियालाई चुस्त दुरुस्त र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
5. नेपालको संविधान २०७२ ले परिकल्पना गरे अनुसार स्थानीय अदालतका रूपमा न्यायिक समितिवाट हुने न्याय निरूपणलाई सर्वसुलभ र छिटो छरितो रूपमा सम्पादन हुँदै आएको र त्यसलाई आगामी दिनमा थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था गरिनेछ ।
6. न्यायिक समिति र वडाका मेलमिलाप समितिको क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ ।
7. नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, मुलुकी देवानी संहिता-२०७४ अनुसार नगरपालिकालाई प्रदत्त काम, कर्तव्य र अधिकारको सुव्यवस्थित रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
8. न्यायिक समितिमा सर्वसाधारण नागरिकको पहुँचलाई सहज बनाईनेछ । हिंसा पिडित महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकलाई प्रदेश र संघिय सरकारको सहकार्यमा निःशुल्क कानूनी सहायता उपलब्ध गराईनेछ ।
9. न्यायीक समितिमा परेका उजुरीहरूलाई सकेसम्म मेलमिलापको माध्यमवाट निरूपण गर्ने नीति लिईनेछ ।
10. सिरहा जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरूको सहभागितामा न्यायीक भेला आयोजना गरी अनुभव आदान प्रदान, न्यायीक समितिका समस्या र समाधानको बारेमा कार्यक्रम गरिनेछ ।

४. रोजगार, सीप तथा उधम प्रवर्द्धन

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

१. रोजगार सेवा केन्द्रलाइ संघिय सरकारले जारी गरेको रोजगार, सीप तथा उधमशीलता सम्बन्धी एकिकृत सेवा प्रवाह कार्यविधि २०८३ लाइ आत्मसाथ गर्दै रोजगार, सीप तथा उधमशीलता केन्द्रको रूपमा परिमार्जन गर्ने ।
२. आन्तरिक रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नका निम्ति आन्तरिक रोजगारी शृजना तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धि क्रियाकलाप संचालन गर्न आवश्यक बजेट साझेदारी तथा विनियोजन गरिनेछ ।
३. नगर स्तरीय एकिकृत श्रम बैंक स्थापना गै स्थानीय रोजगारी प्रवर्द्धन गर्न निजि रोजगारदाताहरूसंग सहकार्य तथा समन्वय गरिनेछ ।
४. रोजगारी शृजना संगै सरसफाई हुने उदेश्यले रोजगार, सीप तथा उधमशीलता केन्द्रसंग रकम साझेदारी गरि नगरको नाला, नहर, सडक, झरी लगायतका सार्वजनिक र सरकारी सम्पति सरसफाई तथा मर्मत गर्ने कार्य अवलम्बन गरिनेछ ।
५. श्रम अप्रवासन नीति बनाइ लागु गरिनेछ ।
६. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिका लागि स्वरोजगार तथा उधमशीलता कार्यक्रम मार्फत अनुदान रकम, प्रविधि तथा सामग्री सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
७. सेफ हाउस संचालनका लागि आवश्यक पहल गरि संचालनमा लाइनेछ ।
८. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका वा जान चाहने व्यक्ति र उसको घर परिवारलाइ मनोपरामर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ सथौ मानसिक स्वास्थ्य तथा तनाव व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
९. अप्रवासी बजार/ तरकारी संकलन केन्द्र निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरि र निर्माण गरिनेछ ।
१०. “श्रम संचार” नामक PORTAL लाइ रोजगारदाता र बेरोजगार श्रमिकहरूको रोजगार दिने र पाउने फोरमको रूपमा प्रचार प्रसार गर्ने र प्रभावकारी बनाउने ।
११. रोजगार, स्वरोजगार तथा व्यवसायीमा आवध हुन चाहने व्यक्तिलाई विभिन्न निकायसंग समन्वय गरि बीउ पुंजी, कर्जा, सीप विकास तालिम, सीप परिक्षण, job matching आदि कार्य गरिनेछ ।
१२. बेरोजगार व्यक्ति, विदेशबाट फर्केको व्यक्ति र विदेश जाने ईच्छुकहरूको तथ्यांक संकलन गरि करिब ३०० जनालाइ श्रम बजारको आवश्यकता अनुसार व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१३. SaMi (सामी) कार्यक्रमलाइ थप सशक्त बनाउनका निम्ति वित्तीय साक्षरता, अभिमुखीकरण, सुचना प्रचार प्रसार लगायत विभिन्न कार्यक्रमका लागि आवश्यक विनियोजन गरिनेछ ।
१४. “श्रमको सम्मान : राष्ट्रको अभियान” कार्यक्रम अन्तर्गत मेयरसंग श्रमिक अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१५. रोजगार मेला र सीप मेला आवश्यकता अध्ययन गरि संचालन गरिनेछ ।
१६. संघ र प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा संचालन हुने कार्यक्रमहरूलाई अपनत्व कायम गर्दै रोजगार सेवा केन्द्रलाइ थप सशक्तिकरण गरिनेछ ।
१७. स्थानीय तहमा स्थापना भएको रोजगार सेवा केन्द्रलाइ श्रम बैंक समेतको उपयोग गरि रोजगार सेवा केन्द्र र विभिन्न रोजगार प्रदायक संघ संस्था, वितीय संस्था, गैर सरकारी संस्था तथा सरोकारवाला निकाय बीच

- समन्वय गराई सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण, कृषि उत्पादन, उद्योग, कलकारखाना, वितीय क्रियाकलाप, सामाजिक विकास आदिको क्षेत्रमा रोजगारीको सिर्जना गरिनेछ ।
18. यस नगरपालिकामा संचालित गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत आ.व. २०७७/०७८ देखि विभिन्न किसिमका शिप विकास तालिम लिएका उधमीहरूलाई तिनीहरूको व्यवसाय प्रबर्द्धन गर्न आर्थिक, प्रविधि र प्राविधिक लगायतको सहायता उपलब्ध गराइनेछ ।
  19. यस नगरपालिकामा संचालित गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत आ.व. २०८३/०८४ मा थप १५० जना उधमी उत्पादन गरि व्यवसाय प्रबर्द्धन गरिनेछ ।
  20. मेडपा कार्यक्रम संचालनका लागि संघिय सरकारबाट प्राप्त शर्त अनुदान र आवश्यक थप रकम साझेदारी गरि कार्यक्रमलाई आगामी आ.व. मा समेत निरन्तरता दिइनेछ ।
  21. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक र आर्थिक रूपमा पुनः एकिकरण गर्नका निम्ति प्रविधि हस्तान्तरण, आवश्यकता अनुशार तालिम, अभिमुखीकरण, रोजगार र मनोसामाजिक परामर्श, बीउ पुंजी, आर्थिक सहयोग लगायत विभिन्न कार्यक्रम, क्रियाकलाप र आयोजना संचालन गरिनेछ ।
  22. गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मेडपालाई स्थानीय तह अनुकूल परिमार्जन गरी विपन्न परिवारलाई रोजगारीको अवसर सृजना गरिनेछ ।

५. खरिद तथा विपद व्यवस्थापन

1. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका विपद जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरि विपद पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
2. विपद व्यवस्थापन कार्यमा श्रोत, साधन, जनशक्ति र सुचना र संयन्त्रलाई समन्वयात्मक रूपमा एउटा छाना मुनिवाट परिचालन गरिनेछ ।
3. नगरपालिका स्तरीय विपद व्यवस्थापन कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
4. संघ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, संघ संस्थासंगको सहयोग समन्वय र सहकार्यमा विपद जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन, बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण, विपद व्यवस्थापनमा जलवायु परिवर्तन, अनुकूलन तथा प्रकोप व्यवस्थापनको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
5. विपद व्यवस्थापन शाखाबाट पूर्व तयारी संयन्त्र २४ सै घण्टा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
6. स्थानीय प्रहरी सर्जिमिन मुचुल्का र वडाको सिफारिसलाई मुख्य आधार मान्दै प्रकोप पिडित व्यक्ति/निकायहरूलाई प्रकोप व्यवस्थापन कोषबाट तत्काल राहत उपलब्ध गराउने ध्येयका साथ प्रकोप व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनमा सामयिक संशोधन गरिनेछ ।
7. विपद व्यवस्थापनको लागि अन्तर निकाय समन्वयको कार्य प्रभावकारी बनाउन सूचना सञ्चार प्रणाली विकास गर्दै Disaster Management मा सम्बन्धित निकायहरू जस्तै : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्वास्थ्य निकायहरू, सुरक्षा निकाय, स्काउट, रेडक्रस, गैहसरकारी संस्थाहरूबीच एकीकृत रूपमा कार्य गर्ने बातावरण मिलाइनेछ ।
8. सरोकारवालाहरूको सहभागितामा विपद व्यवस्थापनको नमूना अभ्यास र तालीम संचालन गरिनेछ

मिर्चैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

9. जिन्सी श्रेस्ता प्रणाली (PAMS-v2) र यसको उपयोग बारे सम्बन्धित शाखा तथा वडा कार्यालयहरूको क्षमता विकास गरिनेछ ।
10. वार्षिक खरिद गुर्योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

६. लेखापालन तथा तथ्यांक व्यवस्थापन

१. हालसम्मको बेरुजुलाई एकिन गरी फछ्यौट गर्न गराउन लेखा समितिलाई सक्रिय गरी कार्य अघि बढाइनेछ
२. पुरानो पेशकी फछ्यौट बाँकी रहेका व्यक्ति वा संघसंस्थाहरूलाई अविलम्ब पेशकी फछ्यौट गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
३. हालसम्मको बेरुजुलाई न्यूनीकरण गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. लेखा शाखाका गौशारा भौचर, कागजात र प्रमाणहरूलाई DIGITIZED गरिनेछ ।
५. लेखा व्यवस्थापन तथा लेखापालनला मित्तव्ययी र प्रभावकारी बनाइनेछ र सार्वजनिक खर्चको मित्तव्ययीतालाई विशेष ग्राहयता दिईनेछ ।
६. नगरपालिकाको आय व्ययलाई मासिक रुपमा सूचना पाटी तथा वेवसाईटमा सार्वजनिक गरिनेछ ।
७. लेखापरीक्षण हुनु अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट निस्केका वेरुजु सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही गरि बेरुजु फछ्यौट गरिनेछ ।
८. आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई लेखापरीक्षणको सर्वमान्य सिद्धान्त अनुसार स्वतन्त्र रुपमा लेखापरीक्षण गरि प्रतिवेदन दिन सक्ने वातावरण मिलाइनेछ ।
९. बेरुजु लगत अध्यावधिक गरि बेरुजु फछ्यौटको कार्यलाई अतिआवश्यक रुपमा सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।
१०. कारोवारमा संलग्न पदाधिकारीले जिम्मेवारीबाट अलग हुँदा बेरुजु फछ्यौटको विवरण अनिवार्य बरबुझारथ गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
११. मध्यकालिन खर्च संरचना तर्जुमा गरी वजेट तथा कार्यक्रमलाई मध्यकालिन खर्च संरचनामा आवद्द गरिनेछ
१२. विकास निर्माणका कार्यलाई समावेशी, पारदर्शी, उत्तरदायी तथा जनसहभागिता मूलक बनाइनेछ ।
१३. SUTRA लाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै Electronic Fund Transfer लाई पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४. लेखा शाखामा रहने सबै कागजातहरूको सुरक्षा तथा कार्य व्यस्तताका समयमा तुरुन्तै प्राप्त गर्न सकिने गरी सफ्टवेयर प्रणालीमा सबै गोशारा भौचर र संलग्न कागजातहरूलाई आवद्द गरिनेछ ।

७. राजश्व परिचालन

1. मिचैया नगरपालिकाको सम्पूर्ण करदाताको तथ्यांक संकलन गरि करदाताको विवरण विधुतीय माध्यमबाट डिजिटल प्रणालीमा अभिलेख अध्यावधिक गर्ने तथा विधुतीय माध्यमबाट (E- Payment) राजश्व बुझाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
2. “नगर बिकासको भर. हामीले तिरेको कर ” को सोचमा आधारित अभियान संचालन गरि कर प्रशासनलाई सरल, पारदर्शी प्रविधिमैत्री र सेवाग्राहीमैत्री बनाइ अधिकतम कर संकलन हुने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।
3. नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतसाधनको प्रभावकारी परिचालन गर्न राजश्व सुधार कार्ययोजना पारित गर्ने, राजश्व चुहावटलाई न्यूनीकरण गरि करको दायरा विस्तार गर्न आवश्यक नीति तय गरिनेछ ।

मिचैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

4. राजश्व असुली कार्यलाई समयानुकूल एवं प्रविधिमैत्री बनाइ राजश्व संकलन गर्न राजश्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
5. नगरपालिकाको विद्यमान राजश्व तथा कर नीति, करका दर र दायराहरू वैज्ञानिक, वस्तुनिष्ठ, प्रगतीशील र करदातामैत्री बनाउने सम्बन्धमा विषय विज्ञ द्वारा अध्ययन गरी प्राप्त प्रतिवेदनलाई कार्यान्वयन गरिनेछ । राजश्वको दर भन्दा दायरा बढाई नगर क्षेत्र भित्रका सबै करयोग्य क्षेत्रलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
6. व्यवसाय कर, घर वहाल कर लगायतका कर संकलन र व्यवसाय दर्ताको लागि घरदैलो कार्यक्रम सघन रूपमा संचालन गरिनेछ । व्यवसाय दर्ता र कर संकलनमा नीजि क्षेत्रका संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । स्थानीय तहको मुख्य आर्थिक आधार मानिएको आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिका लागि संभावित क्षेत्रहरूको खोजि एवं विस्तार गरिनेछ ।
7. नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐनको अधिनमा रहि ढुङ्गा, गिटि, बालुवा, रोडा, माटो लगायतका नदिजन्य पदार्थको व्यवस्थापन प्रचलित कानून अनुसार समयमै सम्पन्न गरिनेछ । सबै आर्थिक तथा व्यापारिक क्रियाकलापहरूलाई करको दायरामा ल्याई आन्तरिक आम्दानीको दायरालाई फराकिलो बनाईनेछ ।
8. करदातामैत्री राजस्व प्रशासन निर्माण गरी उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान स्वरूप प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । नगरपालिका र उपभोक्ता समितिले कारोबार गर्ने नगरपालिका स्थित फर्महरूले स्थानिय तहबाट करचुक्ता नलिएको खण्डमा त्यस्ता फर्महरूसँग कारोबार नगर्ने नीति लिईनेछ ।
9. राजस्व दर्ता रजिष्ट्रेशन नगरी सञ्चालनमा आएका पसल व्यवसायहरूको अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
10. नगरपालिकाले संकलन गर्दै आइरहेको कर तथा दस्तुरको सम्बन्धमा करदाताहरूलाई लक्षित गरी **करदाता शिक्षा कार्यक्रम** सञ्चालन गरिनेछ ।
11. नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा आएका र आउने प्रत्येक बैंक, वित्तीय संस्था, बीमा कम्पनी लगायत विभिन्न निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित संस्थाहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
12. साना तथा घरेलु उद्योगमा दर्ता गरी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने उद्यमीहरूलाई नगरपालिकामा समेत व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरणका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरिनेछ ।
13. **"कर डर होइन, मिचैया नगरपालिकाको विकासको भर"** हो भन्ने तथ्यलाई आत्मसात गर्दै सबै प्रकारका आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई राजस्व प्रशासनको दायराभित्र ल्याइनेछ । कर छुली र चुहावट नियन्त्रण गरी कराधार फराकिलो बनाउँदै लगिनेछ । मिचैया नगरपालिकाले आन्तरिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन गर्दै स्रोत परिचालन गर्न आवधिक स्रोत परिचालन रणनीतिक योजना मार्फत राजश्व विज्ञ नियुक्ति गरि प्रभावकारी राजश्व परिचालनमा जोड दिईनेछ ।
14. नगरपालिकाका सम्पूर्ण करदाताहरूको राजस्व असुली कार्यमा मिचैया उद्योग संघ लगायतका सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्यगरी कर परिचालन गरिनेछ ।
15. सबै करदाताको विवरण डिजिटल प्रणालीमा आवद्ध गरी प्रत्येक करदाताको Integrated Tax Portal अन्तर्गत Individual Tax ID को प्रयोग गर्ने प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
16. सेवाग्राहिले कर तिरिसकेपछि एस.एम.एस .मार्फत् धन्यवाद ज्ञापन गर्ने र अनलाईन पद्धतिबाट कर असुल गर्न सक्ने गरी सेवा विस्तार गरिनेछ ।
17. सम्पति कर भित्र नगरपालिकाका सबै करदाताहरूलाई समेटनका लागि नीति निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।

मिचैया नगरपालिकाको १७ औं नगर सभामा पेश भएको नीति, कार्यक्रम र बजेट, २०८३ साल असार १० गते

१८. राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन तथा नगरस्तरीय राजस्व परामर्श समितिको सिफारिसको आधारमा आयको प्रक्षेपण र कर शुल्कको दररेट निर्धारण गरी कर संकलनको प्रक्रियालाई प्रभाकारी बनाइनेछ ।
१९. करको दायरा भित्र नपरेका र सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गामा बसी व्यपार व्यवसाय गर्ने व्यवसायीहरू संग मापदण्ड तोकी बहाल बिटौरी कर लिने नीति लागु गरिने छ ।

नगरसभा सदस्यज्युहरू,

हाम्रो मिर्चैया नगरपालिकाको आ.व. २०८३/०८४ को नीती तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिसकेको छु । उपरोक्त नीति, कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयनको लागि सम्पूर्ण नगरवासीहरू, सरोकारवाला पक्षहरूवाट आवश्यक सहयोग र सल्लाहको अपेक्षा एवं रचनात्मक पृष्ठपोषण प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु । अन्तमा नगरवासीहरूले हामीलाई विश्वास गरि सुम्पिएको जिम्मेवारीको उच्चतम सम्मान गरि जनभावना अनुसार नगरपालिकाको समृद्धि र विकासको लागि निष्ठापूर्वक काम गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु । यो नीती तथा कार्यक्रम तयार गर्ने क्रममा सहयोग पुर्याउने हुने नगर सभाका सदस्य, कर्मचारी मित्रहरू, प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न महानुभावहरूलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै विदा हुन चाहन्छु ।

धन्यवाद, नमस्कार
नगर प्रमुख
श्रवण कुमार यादव